

DIPLOMADOLGOZAT

Haás Anna Eszter

2023.

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet

Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék

Tájépítész mérnöki mesterképzési szak

**VÁNDORTÁBOR LEHETŐSÉGEINEK FELTÁRÁSA A
PILIS- HEGYSÉGBEN**

Belső konzulensek: Dancsokné Dr. Fóris Edina Klára - egyetemi adjunktus

Prohászka Viola Judit - PhD hallgató

Belső konzulensek intézete/tanszéke: Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti
Intézet, Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék

Készítette: Haás Anna Eszter

Budapest, 2023.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	6
1.1. Célkitűzés.....	6
1.2. Módszertan.....	7
2. Szakirodalmi áttekintés.....	9
2.1. A vándortábor bemutatása.....	9
2.2. Edukáció; Z és alfa generáció	11
2.3. A természetjárás pozitív hatásai	12
2.4. Hazai és külföldi példák.....	13
2.5. Turistautak és túrajelzések típusai- tájékozódás, tematikus útvonalak és jelzéseik	15
3. Vizsgálat	16
3.1. A tervezési terület lehatárolása	16
3.1.1. Regionális kapcsolatok.....	17
3.2. Bakancsos turizmus kezdete Magyarországon.....	18
3.3. Pilis-hegység, mint kolostortáj és királyi erdő	18
3.3.1. Ciszterci rend tájalakító tevékenysége	18
3.3.2. Királyi erdő	19
3.4. Természeti, táji adottságok.....	19
3.4.1. Domborzat, talaj	20
3.4.2. Éghajlat	22
3.4.3. Vízrajz	23
3.4.4. Növényvilág	23
3.4.5. Védettségek	26
3.5. Turisztikai vizsgálat	27
3.5.1. Természeti és kulturális értékek	27
3.5.2. Útvonalak	28
3.5.3. Pihenőhelyek	29
3.5.4. Táborozó helyek.....	30
3.5.5. Szuprastruktúra.....	30
3.6. Interjúk áttekintése	30
3.6.1. Az interjúkban érintett témakörök.....	31

3.7. Kiegészítő programok feltárása.....	31
4. Értékelés	32
4.1. Természeti értékek és kulturális értékek	32
4.1.1. Érték jelentősége	32
4.1.2. Érték állapota.....	32
4.1.3. Érték bemutatása	33
4.1.4. Érték elérhetősége	33
4.1.5. Érték veszélyeztetettsége.....	33
4.2. Útvonalak.....	36
4.2.1. Útvonalak bejárhatósága	36
4.2.2. Kinek javasolt a túraútvonal nehézség alapján.....	37
4.2.3. Hány értéket érint az útvonal.....	37
4.3. Szálláshelyek.....	39
4.3.1. Szálláshely elérhetősége (a legközelebbi buszmegállótól).....	39
4.3.2. Fürdőszoba megléte.....	39
4.3.3. Konyha megléte.....	39
4.3.4. Kiegészítő szolgáltatás	39
4.3.5. Elérhetőségi platform	40
4.3.6. Férőhelyek száma	40
4.4. Sátorozóhelyek.....	41
4.4.1. Sátorozóhely elérhetősége (a legközelebbi buszmegállótól).....	41
4.4.2. Toalett lehetőség	42
4.4.3. Sátorozóhelyek felszereltsége	42
4.4.4. Elérhetőségi platform	42
4.4.5. Férőhelyek száma	42
4.5. Pihenőhelyek.....	43
4.5.1. Van-e kiegészítő foglalkozásra alkalmas terület (fedett/nem fedett).....	43
4.5.2. Hány embernek nyújt lehetőséget?.....	44
4.5.3. Toalett lehetőség	44
4.5.4. Pihenőhelyek felszereltsége	44
4.6. Interjúk értékelése	45

4.7. Értékelés tanulságai.....	46
5. Javaslat.....	47
5.1.Jövőkép	47
5.1.1. A vándortábor tematikája és felépítése.....	47
5.1.2. A vándortábor környezettudatosságra, valamint fenntarthatóságra ösztönző elemei	53
5.1.3. Az egyént és a közösséget fejlesztő elemek	54
5.2. A Pilis-hegység egyedi vonásai.....	54
5.3. Pihenőhelyek fejlesztési javaslata	54
5.3.1. Szabadság-forrás pihenőhelyének fejlesztési javaslata.....	55
5.3.2. Dera-szurdok alsó parkolójának fejlesztési javaslata	55
6. Összegzés.....	57
7. Irodalomjegyzék	58
7.1. Nyomtatott irodalom	58
7.2. Internetes források.....	61
8. Ábrajegyzék.....	62
9. Táblázatjegyzék	63
I. Nyilatkozat	64
II. Nyilatkozat.....	65
8. Mellékletek	66

1. Bevezetés

A diplomadolgozatom a vándortábor kialakításának lehetőségeit vizsgálja a térségben, valamint azt hogyan lehet színesebbé és edukáló hatásúvá tenni az ilyen típusú táborokat a gimnazista korosztály számára. A tábor útvonalába a lehatárolt területen található természeti és kulturális értékek, pihenőhelyek, valamint szálláshelyek kerülnek bekapcsolásra.

A vándortáborok lehetőséget biztosítanak a kikapcsolódásra, komfortzónán kívüli élményt nyújtanak a turistáknak. Az ilyen táborozásnál a túrázó hosszabb időt tölt a szabadban, minden nap vagy minden második nap új helyen száll meg, vagy táborozik le. Az út során végig magával viszi a csomagjait és 5-7 nap alatt felfedezi a kiválasztott térséget.

A főváros és a nagyobb lélekszámú települések, mint Esztergom és Szentendre közelsége, valamint a Pilis -hegység számos turisztikai attrakciója miatt esett a választásom erre a térségre.

Az ilyen típusú programoknál is nagy hangsúlyt kell fektetni a táborozók biztonságára, így a hegység elhelyezkedése révén a gyors segítségnyújtás is lehetséges.

1.1. Célkitűzés

Dolgozatom célja, a Pilis hegységben természeti és kulturális értékek bekapcsolásával, hatnapos vándortábor útvonalának, a szállás- és a pihenőhelyeinek megtervezése, valamint a tábor teljes programjának kidolgozása. A kijelölt útvonalakat végig járva fedezhetik fel a kirándulók és felfedezni a tájat. A vándortábort gimnazista korosztály számára tervezem, ahol a természetvédelem és a tudatos életmód fontosságára is szeretném felhívni a figyelmet, erre szolgálnának többek között a különböző feladatok és programok is. A tervezett vándortáboron keresztül lehetőséget szeretnék biztosítani a diákoknak a kikapcsolódásra, kilépve a komfortzónájukból.

A vándortábor megtervezésével további célom, segíteni a pedagógusok munkáját és a feladatokba belecsempészni a tájépítészeti alapgondolatait, valamint a tudatos gondolkodást és a természettel való együttélés lehetőségeit. Változó világunkban egyre nagyobb hangsúlyt kell fektetni a tudatosságra és úgy gondolom, hogy ezek a táborok nagyon jó eszközei lehetnek ennek.

A vándortábor megtervezése és a módszertan meghatározása érdekében tanulmányoztam a Z és az alfa generáció jellemző tulajdonságait és érdeklődési körét. Az útvonalak kijelölésére a meglévő turistaútvonalakat vettem alapul és terepbejárásaim során határoztam meg a végleges nyomvonalakat. Az útvonalak mentén meglévő pihenőhelyekre (1. ábra) adtam fejlesztési javaslatot, melyek lehetőséget biztosítanak a pihenésre a túra során, valamint a különböző feladatok elvégzésére, elindítására is helyet biztosítanak.

1. ábra: Petőfi-pihenő

Kép forrása: saját fénykép

1.2. Módszertan

A kutatás során megvizsgáltam a térségen belül melyek azok a települések, melyek Budapestről és Esztergomból egy, illetve fél órán belül elérhetők autóval. Ezt követően megnéztem a térség adottságait kulturális és természeti értékek szempontjából. Végezetül lehatároltam a Pilis- hegységen belül a vándortábor helyszínéül szolgáló területet. A tájtörténeti áttekintésben az elmúlt száz év változásait vizsgáltam, valamint azt, hogyan alakult át a királyi vadászterület parkerdővé.

Saját értékelési módszertannal tártam fel a lehatárolt területen található természeti és kulturális értékeket figyelembe véve azt, hogy mely értékeket érdemes bekapcsolni az útvonalba. Az értékelési rendszerben az útvonalakat, valamint azok meredekségét is vizsgáltam domborzati modell segítségével. Így kirajzolódtak azokat az utakat, melyek alkalmasak lehetnek a vándortábor nyomvonalára.

Annak érdekében, hogy minél átfogóbb képet kapjak a vándortáborokról, három interjút is készítettem. Interjúfónál segítségével két olyan pedagógus véleményét kértem ki, akik rendszeresen jártak és járnak vándortáborokba, valamint egy olyan emberrel is beszélgettem, aki diákként rendszeresen részt vett vándortáborokban és a régi

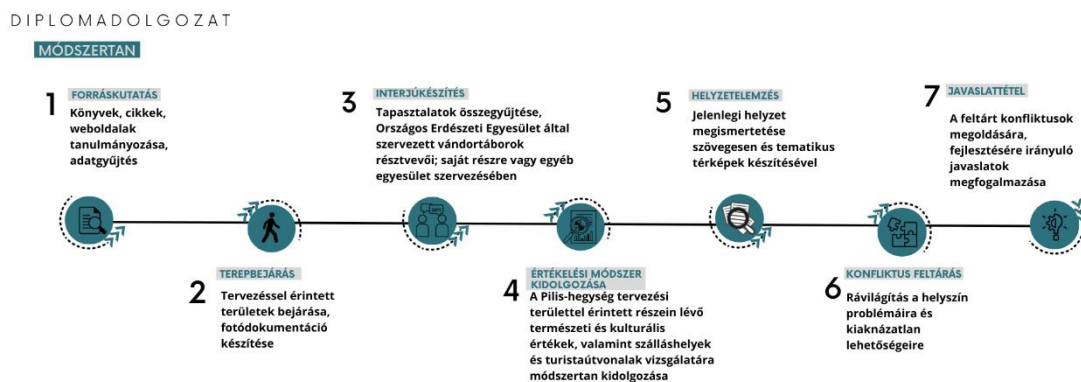
iskolástársaival mai napig mennek saját szervezésben táborozni. Az interjúk során ugyanazokat kérdéseket tettem fel mindhárom esetben, annak érdekében, hogy a beszélgetések során minden fontos témát érintsünk.

Ezt követően megfogalmaztam a javaslataimat az útvonalvezetés, a bekapcsolandó értékek, pihenőhelyek és a szálláshelyek tekintetében. Az útvonal mentén található pihenőhelyek közül kettőre fejlesztési javaslatot tettem, melyek lokációja és kiterjedése megfelel a vándortábornak, azonban állapotuk indokolja az átalakítást.

Végezetül a javasolt útvonalak mentén lévő gazdaságok látogatását és közösségépítő programokat beleépítettem a napok tematikájába, melyek színesítik és megfoghatóbbá teszik a fenntartható gondolkodást.

Dolgozatom lezárásaként összegzésben foglaltam össze a Pilis-hegységben javasolt vándortábor lehetőségeit.

A diplomadolgozat módszertanát az alábbi folyamatábra foglalja össze (2. ábra).

2. ábra: Folyamatábra

2. Szakirodalmi áttekintés

Az alábbi fejezetben bemutatásra kerül a vándortábor fogalma, a Z és az alfa generációra jellemző tulajdonságok, melyek ismerete a tábor edukáló játékaikapcsán hasznosak lehetnek. Továbbá kifejtésre kerül miért fontos a természetben való időtöltés, valamint azok a hazai és külföldi példák kerülnek ismertetésre, melyek jó kiindulási alapként szolgáltak a vándortábor megtervezéséhez.

2.1. A vándortábor bemutatása

Magyarországon a közoktatásban támogatottan, az Országos Erdészeti Egyesület szervezésében gyalogos-, vízi-, kerékpáros-, valamint zárandoktáborokban vehetnek részt a tanulók, ezért ezek rendkívül népszerűek. A zárandok- és a gyalogostáborokat gyalogszerrel teljesítik a túrázók. Jelentős különbség a két tábor között, hogy a zárandoklatok fő célja a befelé figyelés, zárandokutakon halad keresztül és szakrális, szent helyeket érint. A kiránduló nem csak fizikai, de lelki síkon is egy utat jár be, melyekben a kidolgozott program támpontokat ad és ösztönzi az embert a gondolkodásra, személyes válaszadásra (INT-01).

A gyalogos vándortáborok célja, hogy a túrázó kiszakadjon a mindennapokból és huzamosabb ideig a természetben tartózkodjon, megismerkedjen Magyarország erdeivel és személyes élményekkel gazdagodjon. A tábor segít elmélyíteni a természet- és a honismereti tudást, valamint kulturális és történelmi emlékhelyekkel is megismerteti a kirándulókat. (INT-02). A táborozás körülményei, igényektől függően, lehet nomád vagy infrastruktúrával ellátott.

A diplomamunkámban a gyalogos útvonalakkal foglalkozom, ennek értelmében ezt a kategóriát mutatom be részletesen.

A vándortábornak nincs egy egzakt definíciója, ennek ellenére, mindegyik megfogalmazás említi a természetben való hosszabb időtöltést, szabadidős időtöltést, valamint valamilyen módon utal arra, hogy csoportos tevékenységről van szó.

A vándortáborozás Bánhidi Attila megfogalmazásában a következő: *“A vándortáborozás az a szokásos környezetén kívüli, szabadidős céllal folytatott többnapos tevékenység, melynek során a résztvevők fizikai erejük felhasználásával haladnak a természetben és rövid időszakonként más-más helyen szállnak meg”* (BÁNHIDI, 2004 p.9.).

A vándortáborozási képzési anyagban a következőképpen került megfogalmazásra a táborozás fogalma: *“A táborozás a megszokott környezettől távol, szabadidős céllal, a természetben való hosszabb idejű (több napos vagy hetes), önként vállalt tartózkodás. A táborozás előre megtervezett, csoportos tevékenység. A tábort, táborozást mindig valamilyen céllal szervezzük”* (NÉMETH, 2017 p.74.).

Az Országos Erdészeti Egyesület szervezésében működő vándortáborok a nyári időszakban teljesíthetők, 2023-ban, június 16. és augusztus 19. között (INT-02). Ennek értelmében jórészt szabadidős tevékenységről beszélhetünk, mely mindkét definícióban megjelenik.

A természetjárásnak és a természetben való tartózkodásnak számos pozitív hatása van, beleértve az egészségesebb életmódot, a személyiségfejlődést és az élmények gazdagságát. A vándortábor lehetőséget kínál az ismeretszerzésre, az egyén fejlődésére. Továbbá alkalmat teremt arra, hogy a kirándulók megismerjék a természetet és megtanuljanak együttműködni egymással. A vándortábornak közösségépítő és környezeti nevelő hatása is jelentős. Az együttműködés és a közös feladatok segítik a gyerekek a csoportba való beilleszkedését és a közösséghez való tartozás érzését, ami pozitívan hat az önértékelésre és a társas kapcsolatokra. Az élmények gazdagsága és az új dolgok felfedezése további lehetőségeket kínál az érdeklődési kör bővítésére és a személyiségfejlődésre. A társadalmi beilleszkedés és a hazaszeretet is fejlődhet a táborozás során, amikor a gyerekek jobban megismerik a hazájuk természeti és kulturális kincseit, és ezzel kapcsolatosan azok iránti szeretetük és tiszteletük is megerősödhet. Ezek a tapasztalatok és élmények hosszú távon is pozitív hatással lehetnek az életükre (NÉMETH, 2017).

Kutatásaim alapján a vándortáborok a természetben való időtöltés egy olyan formáját képviselik, amikor a turistacsoportok, huzamosabb, 5-7 napig tartózkodnak a természetben, felfedezve az adott térséget. Turistaházakban, campingekben vagy egyéb szálláshelyeken szállnak meg, magukkal cipelve végig a csomagjukat. A bejárt területen a természeti és kulturális értékek megismerésével gazdagodva térnek haza. Egy ilyen kirándulás felejthetetlen élmény lehet, hiszen az ember feszegeti a határait, kilép a komfortzónájából és megtanul a természettel együtt élni, mely tapasztalatokat átültetheti a mindennapokba. Továbbá a vándortáborok közösségépítő szereppel is bírnak, fejlesztve a kommunikációs és az együttműködési készségeket.

Tapasztalataim szerint a jelenleg működő vándortábor tematikájában nincsenek kiegészítő, edukációs célú feladatok, játékok, valamint élményt fokozó programok. Azzal tudna többet adni és egyedivé válni ez a táborozás, ha nemcsak az út megtételére koncentrálna, hanem figyelembe venné egy mai középiskolás igényeit és érdeklődési körét. Fontosnak tartom, hogy a térség megfelelően fel legyen készülve a nagyobb iskolás csoportok érkezésére és ezáltal a pihenőpontok és a szálláshelyek az alapvető kényelmi szolgáltatásokat biztosítani tudják. Turizmus szempontjából is jövedelmező lehet a helyieknek kiegészítő szolgáltatásokat nyújtani, mint az éjszakai túrázás, barlangászat és egyéb izgalmas tevékenységek.

2.2. Edukáció; Z és alfa generáció

A generációk kialakulását, jellemző jegyeit számos tényező befolyásolhatja. A társadalmi környezeti, a politikai, gazdasági és kulturális helyzet is jelentősen hatással van a fiatalok gondolkodásmódjára és értékrendjére (ZOMBAINÉ, 2015).

A Z- generációba 1995-96 és 2009-10 között születetteket sorolják a szakemberek. A digitális eszközök elterjedése jelentős hatással van erre a generációra, amelynek tagjai már a virtuális világba születtek. Szinte minden témában elsősorban az interneten keresik a választ. Az új kommunikációs felületeken élnek meg szociális kapcsolatainkat nagy részét, és hozzászoktak ahhoz, hogy az információk mindig és mindenkor rendelkezésre állnak. Emiatt az oktatás és tanulás terén más módszerek alkalmazása vált szükségessé. A Z generáció nem csak egy feladatra tud fókuszálni, nagyon jó multitasking képességeik vannak, azaz több feladatot végeznek egyszerre. Gyorsan képesek alkalmazkodni a változásokhoz, nem félnek az új technológiáktól, érdeklődők és kíváncsiak, azonban figyelmüket nehezebb hosszú távon fenntartani. Néhány kutatás szerint nagyon kevés ideig tudnak egy dologra koncentrálni, utána átváltanak egy másik témára. Hozzászoktak a folyamatos és állandó kapcsolattartáshoz, amely főként a virtuális térben történik, általában a szociális életük is ebben a környezetben zajlik. Nem szigetelődtek el teljes mértékben a hagyományos emberi kapcsolatoktól, de nehezebben megy nekik a személyes beszélgetés (ZALAI-GÖBÖLÖS, 2018).

Az alfa generációba a 2010 után születettek tartoznak. Az alfa generáció már abban a világban nő fel, amely mesterséges környezetbe helyezi őket. Tapasztalataik túlnyomórészt a képernyőkre fókuszálnak, és kevés időt töltenek valós dolgok megtapasztalásával, ami magában foglalja a családi kapcsolatokat, a természet

közelségét, a biztonság és nyugalom érzését, a csend tapasztalásának lehetőségét, az izgalmakat, a kihívásokat és a mozgás örömét (DANI-ÖRDÖG, 2022).

A társas és érzelmi készségek a digitális eszközök hatása miatt lassabban fejlődnek (LISZKAI-PERES– KONOK, 2022).

Az alfa -generációról még viszonylag kevés információ áll rendelkezésre, hiszen a legidősebb tagjai is csak általános iskolások vagy kisdgimnazisták. Ez a generáció már általánosságban nem ismeri az internet nélküli világot. A leginkább virtuálisan függők, és ezért talán az eddigi legmagányosabb generáció lesznek. Olyan nehézségekkel kell szembenéznük, mint például a globális éghajlatváltozás és ennek következményei, vagy a társadalmi elöregedés. Zalai- Göbölös Noémi szerint, az alfa generáció elsődleges kommunikációs eszközként főként a mobiltelefonokat és az ahhoz fejlesztett applikációkat fogja használni. Figyelmüket vizuálisan meggyerő, és az igényeikhez igazított applikációkon keresztül lehet felkelteni. Valószínűleg jobban képzettek és hatékonyabbak lesznek az előző generációkhoz képest, mivel várhatóan a változó globális környezet jelentős hatással lesz az életükre (ZALAI-GÖBÖLÖS, 2018).

2.3. A természetjárás pozitív hatásai

A Leideni és a Madridi Egyetem szakemberei készítettek egy tanulmányt, melyben három erdei táborban és egy városi táborban résztvevő spanyol gyerekeket figyeltek meg. Ez az úgynevezett Environmental Education, továbbiakban EE program keretében zajlott, mely a környezeti nevelés hatásait vizsgálta a gyerekek viselkedésében. A tanulmány célja, hogy értékelje, hogyan befolyásolja az erdei táborokban való tartózkodás a gyerekek hajlandóságát az ökológiai tudatosságra, valamint milyen affektív és kognitív tényezők játszanak szerepet a folyamatban. A tanulmány eredményei azt mutatják, hogy a természetben töltött idő a gyerekek környezethez való hozzáállására és környezeti tudatosságára hatással van. A természet iránti érzelmi kötődés megléte fontos tényező, melyet figyelembe kell venni azon programok tervezésekor, amelyek a környezeti fenntarthatóság előmozdítására irányulnak. A kutatási eredmények azt is mutatják, hogy a környezettudatos szülőknek nagyobb valószínűséggel lesznek a gyerekeik is környezettudatosak, valamint a szülői példa és támogatás fontos szerepet játszik ebben a folyamatban. A gyerekeknek tehát lehetőséget kell adni arra, hogy gyakran kapcsolatba kerüljenek a természettel, és élményeket szerezzenek. Ezzel elősegíteni azt, hogy pozitív

benyomások, viselkedésmódok alakuljanak ki bennük és ennek köszönhetően az életük részévé váljon a környezetvédelem (COLLADO-STAATS-CORRALIZA, 2012).

A természetben való tartózkodás a stressz csökkentésében is segít. A zöld környezet és a természetben való séta vagy pihenés pozitív hatással van az idegrendszerre. Csökkenti a szorongást, segít a koncentrációban és javítja a mentális egészséget (DANI-ÖRDÖG, 2022).

2.4. Hazai és külföldi példák

Magyarországon az Országos Erdészeti Egyesület szervezi és bonyolítja le a közoktatásban támogatott vándortáborokat. Az egyesület 1866-ban alakult, az Ungarischer Fortsverein jogutódjaként és mai napig sokat tesz az erdészeti szakoktatás és kutatás fejlesztéséért (INT-02).

Az egyesület által szervezett vándortáborokra főként pedagógusok jelentkezését várják, akik az osztályukkal, vagy az iskolájukban a vállalkozó szellemű tanulókkal részt szeretnének venni a táborban. A minimális csoportlétszám 20 fő, melyhez két kísérő szükséges. Egyik felnőttnek rendelkeznie kell „gyalogos vándortábor-vezető” tanúsítvánnyal, melyet legkésőbb a tábor megkezdéséig a Testnevelési Egyetem akkreditált képzésén el kell végeznie. A kirándulók 12 túraútvonalból választhatnak, melyből az egyik helyszín a Pilis-hegység. A tábor 7-napos, közepes nehézségű és 83 kilométer hosszú. Az egyesület koordinálja a táborokat és az adott térség útvonalainak karbantartását a helyi erdőgazdaságok szakemberei végzik. A Pilis-hegység esetében a Pilisi Parkerdő Zrt. gondozza az utakat. Minden térségben meg van határozva az a személy, akivel probléma esetén fel kell vennie a kapcsolatot a pedagógusnak. Az egyesület mindenben segíti a túrázókat, a szálláshelyeket lefoglalják és az egyes étkezéseket is leszervezik, továbbá kérés esetén csomagszállítást is biztosítanak. Mellékelnek a túrához egy úgynevezett útikalauzt, mely tartalmazza az útvonalat napokra bontva és minimális tájékoztatást ad a látnivalókról. Minden naphoz tartozik egy „Tudtad?” érdekességeket összefoglaló fejezet. Továbbá felhívja a figyelmet a környezetvédelem fontosságára, az év legzöldebb hetének nevezi a vándortábor időtartamát. A programfüzet végén egy vándortáboros fotó- és videópályázatra invitálják a résztvevőket, hogy alkotásaikon keresztül osszák meg élményeiket. Az útikalauz a további vándortábor helyszínek rövid összefoglalójával zárul (PILIS Erdei Vándor, 2023).

A menetrend elég kötött, bizonyos esetekben lehet alternatív útvonalon teljesíteni a napi távot.

2023-ban a vándortáborban résztvevő diákok, a program ideje alatt 90%-os kedvezményt vehetnek igénybe a MÁV- START Zrt. és a GYSEV Zrt. járatain. A vándortáborban kísérőként résztvevő pedagógusok pedig díjmentesen vehetnek részt a programban. A továbbképzést végzett pedagógus táborvezetési díjazásra is jogosult. Az Országos Erdészeti Egyesület zöld tábornak is nevezi a programot, mely során nagy figyelmet fordítanak arra, hogy a lehető legkisebb legyen az ökológiai lábnyom és a diákok környezettudatosabbá váljanak a tábor végére (INT-02).

Tapasztalataim alapján az egyesület vándortáborának ideje alatt az edukáció mértéke a kísérő pedagógusra van bízva, a programfüzet nem tartalmaz játékokat, ötleteket arra vonatkozóan, hogyan fedezzék fel a környezetüket és lehetnek tudatosabbak. A kutatások alapján már a természetben való időtöltés is pozitív hatással bír, azonban a kívánt eredményt nem éri el. A tervezett vándortábor ebben a témában kíván többet nyújtani, segíteni a pedagógusok munkáját és a tábor tematikájába belecsempészni a tájépítészet alapgondolatait, valamint a tudatos gondolkodást és a természettel való együttélés lehetőségeit. Változó világunkban egyre nagyobb hangsúlyt kell fektetni a tudatosságra és úgy gondolom, hogy ezek a táborok nagyon jó eszközei lehetnek ennek.

Egy külföldi példán keresztül szeretném bemutatni, hogyan lehet a tudatos gondolkodás magjait elültetni egy vándortábor során. Spanyolországban, La Cerdanya-ban a Pireneusok egyik történelmi-természetföldrajzi tájegységében szerveznek vándortáborokat 13 és 17 év közötti diákoknak. Attól függően, hogy hány éves a tanuló az úgynevezett “Junior trekking” – 13-15 éves korig– csoportba vagy a “Big trekking” – 15-17 éves korig– csoportba kerül. A vándortábor egyes részein kettéválik a csapat a nehézségi szinteknek megfelelően. Az alaptábort, ahonnan a túrák indulnak, a fenntarthatóság jegyében hozták létre, nem termel hulladékot és nincsen semmiféle károsanyag kibocsátása. A sátrak és a vizesblokkok napelemmel vannak ellátva. A vándortábor hét napos, az első nap az ismerkedésről szól. Különféle játékokat játszanak a diákokkal, hogy megismerjék egymást, oldódjon a hangulat. Az egy hetes vándortábor több részből épül fel, egynapos csillagtúrát is tesznek a csoportok. Egy éjszakát a hegyekben töltenek a vándorok egy pásztorkunyhóban, ahol felhívják a figyelmüket arra, hogy semmilyen hulladékot ne hagyjanak maguk után. Amit használtak azt vigyék tovább magukkal és amint lehetőségük nyílik rá, helyezték a megfelelő hulladéktárolóba, ezzel

is minél kevesebb nyomot hagyva a természetben. A tábor célja, hogy első kézből tapasztalják meg a vándorok, milyen a természettel összhangban élni (INT-03).

2.5. Turistautak és túrajelzések típusai- tájékozódás, tematikus útvonalak és jelzéseik

A vándortábor során fontos, hogy megismerkedjenek a diákok a turistautak és jelzések típusaival. Ezzel is segítve a tájékozódási képesség fejlődését. Ez is egy programlehetőségként szolgál, ha az irányítást a pedagógus átadja a diákjainak és felváltva vezetik a csoportot a következő attrakcióhoz vagy szálláshelyhez. (SZÓBELI KÖZLÉS- HETYEY GYÖRGY).

Az 1. számú melléklet tartalmazza azokat a klasszikus útvonalakhoz tartozó turistajelzéseket, melyek a Pilis-hegységben megtalálhatók. A tervezett tábor útvonala is ezeket a jelzett útvonalakat követi (INT-04).

A tervezési területet tematikus útvonalak is érintik (1. táblázat). A Pilisi Pálos Tematikus út 3 egységből áll, ebből a lehatárolt területet két rész érinti, a Remeték és a Szeretet útja, melyek a hajdani Pilisben élő szerzetesek előtt állít emléket. Az út során az egyes állomásokon telefon segítségével a befelé figyelmet segítő és elmélkedésre buzdító gondolatokat lehet meghallgatni (INT-05).

1. táblázat: Tematikus útvonalak

TEMATIKUS ÚTVONALAK	
Pilisi Pálos Tematikus út (INT-05)	Remeték útja (Pilisszentkereszt– Klastrompuszta – Pilisszentlélek – Két-bükkfa-nyereg – Pilisszentkereszt, 24 km)
	Szeretet útja (Visegrád – Pilisszentlászló – Spartacus ösvény – Visegrád, 27 km)
Mária Út (INT-06)	Mo 2
	Mo 4
Gyöngyök Útja (INT-07)	Pilisborosjenő- Oszoly-pihenő/Csobánka 5,5 km
	Oszoly-pihenő/Csobánka- Csobánkai elágazás 1,6 km
	Csobánkai elágazás- Pilisszentlászló 9,7 km
	Pilisszentlászló- Visegrád 8,9 km

A Mária Út Magyarországi szakasza 3 útvonalat foglal magába, melyből 2, az Mo 2 és Mo 4 érinti a tervezési területet. Az út nyomvonala Máriával kapcsolatos kegyhelyeket köt össze, mely az országhatárnál az európai hálózatba csatlakozik bele (INT-06).

A Gyöngyök Útja 7 szakaszból tevődik össze, a tervezési terület az 1. és a 2. szakaszt érinti. Ez az útvonal a régi korok zarándokútjait kívánja újraéleszteni, bekapcsolódva az európai útvonalakba. A Gyöngyök Útja célja a külső utat belső utazássá tenni (INT-07).

3. Vizsgálat

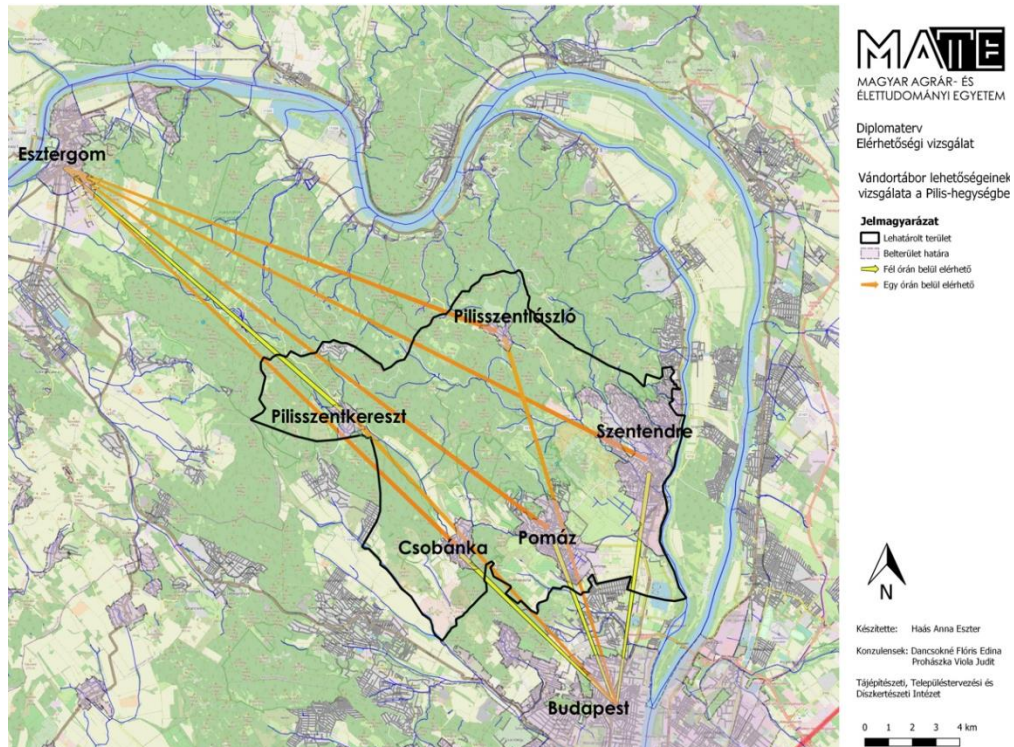
Ebben a részben a vándortábor kijelölt helyszínének, illetve a Pilis-hegység és a programban részt vevő települések táji értékeit, adottságait mutatom be.

3.1. A tervezési terület lehatárolása

A tervezési terület öt települést érint, melyek a következők: Szentendre, Pilisszentlászló, Pilisszentkereszt, Csobánka és Pomáz. A települések Pest megyében helyezkednek el, kistájuk szerint a Pilis kistájhoz, –mely elnevezés a Pilis-medencék és a Pilisi-hegyek kistájuk összevonásával jött létre –Pilisszentkereszt, Csobánka és Pomáz tartozik. A Visegrádi-hegységhez Pilisszentlászló; a Vác-Budai-Duna-völgyhöz, korábbi nevén Vác-Pesti-Duna-völgy pedig Szentendre kapcsolódik (CSORBA, 2021).

A három kistáj találkozásából fakadó változatos táj sok élmény forrása lehet, mely fontos szempont a vándortábor helyszínének meghatározásában.

A terület kiválasztásánál szintén elsődleges volt a térség elhelyezkedése, hiszen a településekről rosszabb forgalom esetén is Budapest egy órán belül elérhető (3. ábra). Budapesten és Esztergomban számos középiskola található, mely korosztályra alapozva készítem a diploma munkám.

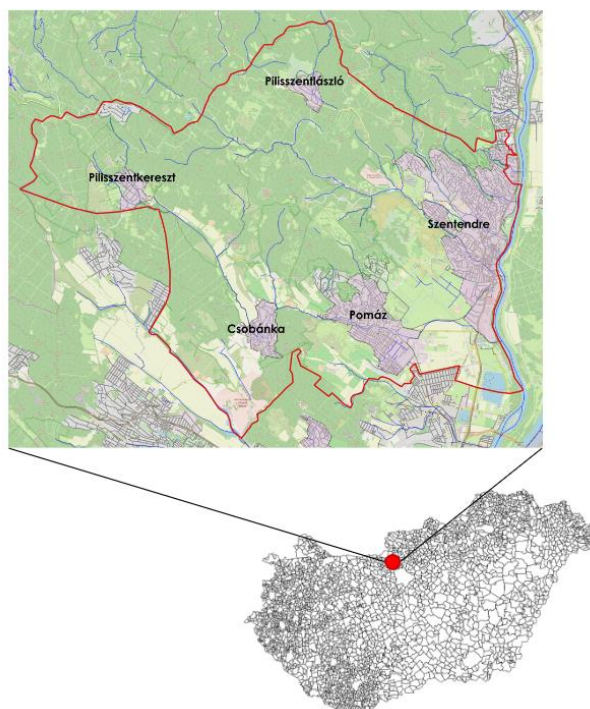
3. ábra: Elérhetőségi vizsgálat
Ábra forrása: Open Street Maps saját szerkesztés

A fővárosról általánosságban elmondható, hogy 33 m² erdőterület, –melyből 27 m² rekreációs célú parkerdő és 6 m² közpark, közkert –jut egy lakosra. Vannak olyan kerületek, ahol az egy főre jutó közpark nem éri el az 1 m²-t. (INT-08).

A Pilisi Parkerdő közelsége lehetőséget biztosít a szűkös zöldfelületi ellátottság hatásainak mérséklésére. A Pilis-hegység attrakcióira és értékeire épülő vándortábor egy jó lehetőség lehet arra, hogy a diákok, a tábort követően is vágyjanak a szabadba és maguktól is fordítsanak időt a természetjárásra.

3.1.1. Regionális kapcsolatok

A fővárosból a térséget közúton a 11 számú főúton lehet megközelíteni. A településekről elmondható, hogy több alternatív közlekedési eszközzel elérhetőek. Szentendrét, HÉV-vel, kerékpárral, távolsági busszal, valamint autóval lehet megközelíteni. Pilisszentlászló, Pilisszentkereszt és Csobánka távolsági busszal és autóval érhető el. Pomázt HÉV-vel, kerékpárral, távolsági busszal, valamint gépjárművel lehet megközelíteni. Budapesthez távolságban Pomáz helyezkedik el a legközelebb, 18,5 kilométerre, Szentendre 21,9 kilométerre, Csobánka 24,2 kilométerre, Pilisszentkereszt 29,3 kilométerre. A legtávolabb Pilisszentlászló fekszik a fővárostól, 30,8 kilométerre. (4. ábra) A települések Pest vármegyében, a Szentendrei járásban helyezkednek el.

4. ábra: Tervezési terület lehatárolása

Alaptérkép forrása: Google maps

3.2. Bakancsos turizmus kezdete Magyarországon

Trianoni békét követően, az elcsatolt hegyvidéki területeket pótlandóan indultak el az első turisztikai fejlesztések hazánkban. Az 1930-as évekre alakult ki egységes turistajelzés, melynek célja az országos „turista-főútvonál” megvalósítása volt. A II. világháború után a természetjárás egyre népszerűbbé vált hazánkban. Az élmények fokozása érdekében tájékoztató versenyeket szerveztek, továbbá aki sokat kirándult elnyerhette a túrázói minősítést. A bakancsos turizmus népszerűsítésére a Budapesti Lokomotív Sportkör Természetjáró Szakosztálya megálmodta a kéktúra jelvényt, – a teljes útvonal, 852 km megtételéért– valamint 15 szakaszért emblémát lehetett kapni. A túramozgalmat a szövetség 1952-ben indította útjára. A ma is ismert Országos Kéktúra útvonala 1168 km hosszú és az osztrák-magyar határnál található Írott-kő kilátótól a szlovák-magyar határnál fekvő Hollóháza településig tart. Ennek az útvonalnak a része a Pilis-hegység is, melyen számos útvonal halad keresztül (INT-09).

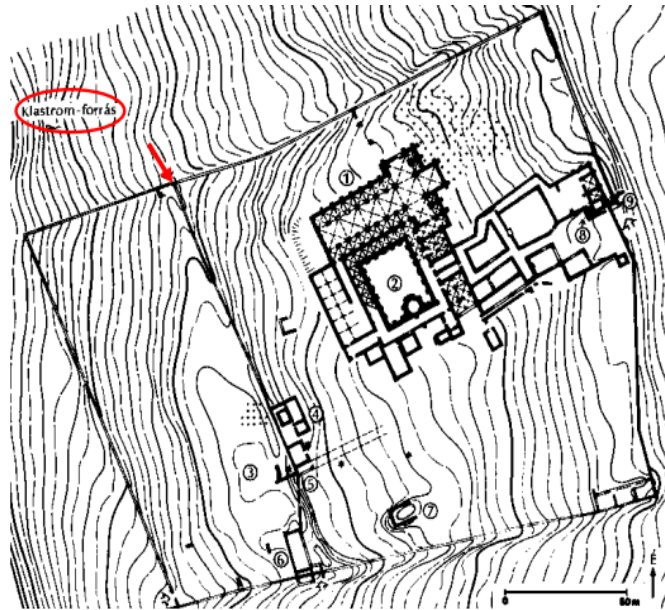
3.3 Pilis-hegység, mint kolostortáj és királyi erdő

Ebben a részben a Pilis-hegység tájtörténeti vonatkozásai kerülnek bemutatásra.

3.3.1. Ciszterci rend tájalkító tevékenysége

A Pilis különösen gazdag és változatos tája nem kerülte el a ciszterci rend figyelmét sem, letelepedésükkel megalapozták Magyarországon a kolostori gazdálkodás fellendülését. Olyan területekre építkeztek, melyek még nem álltak művelés alatt és mocsaras, erdős területekkel rendelkeztek. Tájalkító hatásuk jelentős volt, ahogy azt a X. századi pilisszentkereszti ciszterci apátság megmaradt romjai is mutatják (5. ábra).

A területen egy mesterséges halastó és egy malom is helyet kapott. Mára ezek sajnos eltűntek, azonban elhelyezkedésük beazonosítható. Az apátság körül mezőgazdasági területeket tartottak fenn, jelentős volt a zöldség-gyümölcs termesztés, valamint számos szőlő ültetvény is a birtok részét képezte (MAGYAR, 2018).

5. ábra: Pilisi ciszterci apátság helyszínrajza

(piros nyíl: épített magas töltés; 1-Apátsági templom; 2-Monostor udvar; 3-Mesterséges tó; 4-Műhelyház; 5-Vízi malom és csatornája; 6-Vendégház; 7-Mély pince; 8-Kapuház és istállók; 9-Bejárati kapu)

3.3.2. Királyi erdő

A Pilis-hegység történeti tája, mint királyi birtok és erdőterület kiemelkedő jelentőséggel bírtak a múltban. Ezek a királyi erdőterületek a királyi birtokok különleges részét képezték, tartozott hozzájuk legalább egy királyi rezidencia, vadászház is. A Pilisben a Királyi Erdő valamennyi eleme megtalálható, mint a királyi központok Visegrád és Esztergom képében, a vadászterületek és vadállomány, valamint a vallási létesítmények (pálos és ciszterci apátság romjai). Azokon a területeken maradtak fenn leginkább a kolostortájak, melyek királyi birtokokon jöttek létre és erdőterületekhez kapcsolódtak. A Pilis ezért is kiemelkedő fontosságú, hiszen az egyik legjobban azonosítható középkori kolostortáj (LASZLOVSZKY–BALOGH–SZABÓ–TÉTÉNYI, 2007).

A volt középkori királyi terület szinte pontosan megegyezik a Pilisi Tájvédelmi Körzet területével, amely a Duna-Ipoly Nemzeti Park pilisi tájegységeként az UNESCO bioszféra rezervátum részét is képezi (PILISSZENTLÁSZLÓ TAK, 2018).

3.4. Természeti, táji adottságok

Az alábbi részben a területre vonatkozó domborzati viszonyok, talaj, éghajlati és vízrajz adottságok, valamint a növény és állatvilág, továbbá a lehatárolt terület védettségei kerülnek bemutatásra.

3.4.1. Domborzat, talaj

A Pilis kistáj 260 km²-en terül el, a Dunazug-hegyvidékhez, nagytáj szempontjából a Dunántúli-középhegységhez tartozik (6. ábra). A kistáj nevét az itt található Pilis-hegységről kapta, amely a kistáj északi részét alkotja. A kistáj területén számos árkos medence található, amelyek az évszázadok során a folyók által kialakított völgyekből alakultak ki (DÖVÉNYI, 2010.).

6. ábra: Pilis kistáj lehatárolása

Térkép forrása: DÖVÉNYI, 2010

A terület medence jellegéből adódóan alacsony és közepes magasságú hegyek határolják. Legmagasabb pontja a Pilis-tető, mely 756 m magas (CSORBA, 2021).

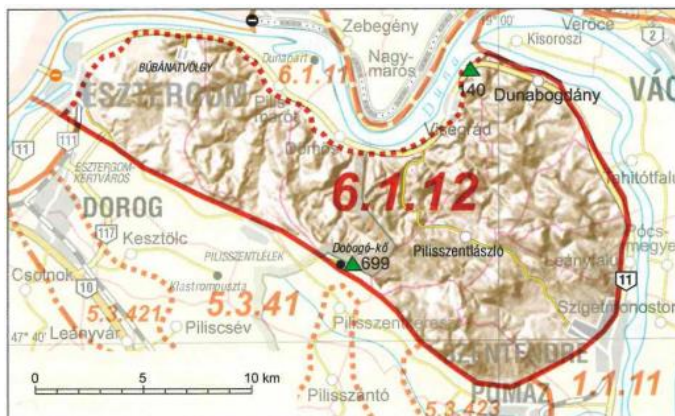
A területen laza üledékes, ásványkincsekben gazdag talaj képződött. A kistájra az erdőtalajok jellemzők, mészkövön rendzina talajok, löszös üledékeken agyagbemosódásos barna erdőtalajok alakultak ki. Csobánka környékére a kistájban leggyakrabban előforduló barnaföld jellemző (DÖVÉNYI, 2010.).

A kistáj 40 %-át erdő, 16 %-át szántó borítja, mely területhasználatok mérsékelten, de csökkenésnek indultak. A tájegység 18 %-a került beépítésre, számos település található a hegységben, mely jól jellemzi a Pilis-hegység adottságait. A kistáj 10 %-át gyepek borítják, ez a szám az országos átlagot tükrözi. Az Országos Területrendezési Tervben a tájegység ÉK-i része erdőgazdálkodási, DNY-i része mezőgazdasági területi besorolású (CSORBA, 2021).

A Visegrádi-hegységhez tartozik a Visegrádi-hegység nevű kistáj, mely 193 km² kiterjedésű, területén helyezkedik el Pilisszentlászló (7. ábra). Nagytáj szempontjából már az Északi-középhegységhez tartozik. A hegység gerinces típusú és vulkáni eredetű

kőzetből tevődik össze. A kistáj 75 %-át erdő borítja, a csökkenő tendenciát mutató területeket felváltja a növekvő, jelenleg 11 %-os kiterjedésű a cserjés és sarjerdő. Az Országos Területrendezési Tervben a tájegység erdőgazdálkodási területként van nyilvántartva (CSORBA, 2021).

A térség alacsonyabb területein Ramann-féle agyagbemosódásos barna erdőtalajok, a

7. ábra: Visegrádi-hegység lehatárolása

Térkép forrása: DÖVÉNYI, 2010

magasabb részekén erubáz fekete nyiroktalajok jellemzők (CSORBA, 2021).

A Duna menti síkság részét képezi a Vác-Budai-Duna-völgy, a kistáj legmagasabb pontja 122 méter. Ez a vidék a Duna hordalékkúpjának szigetekkel tagolt szakasza, mely ártéri és alacsony ármentes folyóhátakból, valamint teraszfelszínekből tevődik össze (8. ábra)(CSORBA, 2021).

A térségben többféle talaj megtalálható, futó- és humuszos homoktalaj, réti és réti öntéstalaj, barnaföldek (DÖVÉNYI, 2010.).

A kistáj 12,5 %-át erdő borítja, a területhasználat kiterjedése az elmúlt években nem változott. A térségben legnagyobb arányban beépített területek találhatók (38,5 %). Míg a szántóterületek csökkenő tendenciát mutatnak (15 %), a gyepterületek a könyv által vizsgált időszakban növekedésnek indultak, jelenleg a kistáj 13 %-át teszik ki. Az

Országos Területrendezési Terv szerint a Szentendrei- szigeten van olyan nagyobb kiterjedésű terület, mely nem beépítésre szánt (CSORBA, 2021).

8. ábra: Vác-Budai-Duna-völgy lehatárolása

Térkép forrása: DÖVÉNYI, 2010

A Vác-Budai-Duna-völgy kistájáról elmondható, hogy nagy népszerűségnek örvend, nagyon sokan költöznek ki Budapestről ebbe a térségbe nyugodtabb környezetbe vágyva. Fontos kiemelni, hogy a Pilis- és a Visegrádi-hegység nyújtotta kikapcsolódási lehetőség a pandémia ideje alatt nagyobb jelentőséget kezdett képviselni az emberek mindennapjaiban és ez a természethez való közeledés mai napig megmutatkozik a kirándulók számában.

3.4.2. Éghajlat

A Pilis kistáj éghajlata jellemzően mérsékelt hűvösmérsékelt nedves, azonban a DK-i részekén a mérsékelt száraz. Az évi középhőmérséklet 9-9,5 °C. Az uralkodó szélirány ÉNy-i, az ÉNy DK-i irányú völgyek jól átszellőző képességgel rendelkeznek (DÖVÉNYI, 2010.).

A Visegrádi-hegység magasabb részein hűvös mérsékelt hűvös, míg az alacsonyabban fekvő területeken mérsékelt hűvös mérsékelt száraz éghajlat jellemző (CSORBA, 2021).

Vác-Budai-völgy éghajlata az északi részén mérsékelt melegmérsékelt száraz, déli részén meleg-száraz. Ennek következtében az évi középhőmérséklet az északi területeken

alacsonyabb, 10 °C, a terület déli részén 10,6-11,2 °C között ingadozik (DÖVÉNYI, 2010.).

3.4.3. Vízrajz

A Pilis kistájhoz tartozó Pomázi- és Pilisszentkereszti- medence vízgyűjtője a Dera-patak, mely Szentendrénél torkollik a Szentendrei Dunaágba. A térségben 5 hektárnál nagyobb kiterjedésű, nyílt vízfelszínek, vizenyős területek és mocsarak aránya csupán 1 %. Pilisvörösvár közelében, az Aranyhegyi-patak mentén található víztározók (CSORBA, 2021).

A Visegrádi-hegység kistáj területéről készült úrfelvételeken nem fedezhető fel 5 hektárnál nagyobb nyílt vízfelszín vagy mocsaras terület (CSORBA, 2021).

Vác-Budai-Duna-völgy kistájban a Duna 50 kilométer hosszú szakasza Váctól a Csepel-szigetig tart. A Dunába számos patak torkollik, a Szentendrei szakaszon a Dera-patak, a Bükkös-patak, a Sztaravoda-patak és a Sztelin-patak (DÖVÉNYI, 2010.).

Ebben a térségben a nyílt vízfelszínek és mocsaras területek aránya 13,4 % (CSORBA, 2021).

A vizsgált három kistáj közül vízfelszínborítottság tekintetében kiemelkedik ez a térség, melyben a Dunának jelentős szerepe van.

Terepbejárásaim során azt tapasztaltam, hogy a kistájakon keresztül csordogáló patakok vízhozamára az időjárás alakulása hatással van, azonban mindig található valamennyi víz a medrekben.

3.4.4. Növényvilág

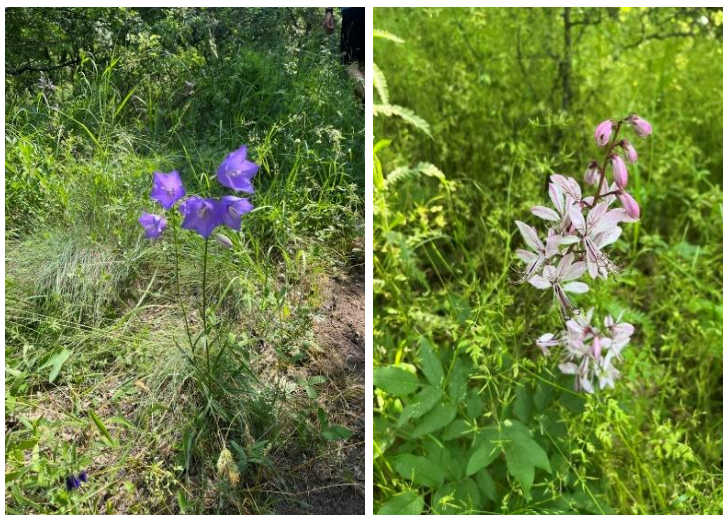
A Pilis-hegység nagy része napjainkban is erdővel borított. Jellemzően üde erdők alkotják, melyek a magasabb csúcsokon és az északi kitettségű oldalakon találhatók. Ezekben a területeken bükkösök és gyertyános-tölgyesek dominálnak. A déli oldalakon naposabb környezetben tölgyesek jellemzőek, a lankás oldalakat cseres-kocsánytalan tölgyesek borítják, míg a meredekebb területeken a mészkedvelő tölgyesek találhatók. A legmeredekebb, sziklás déli lejtőkön pedig bokorerdők és száraz gyepek (sziklagyepek, lejtősztyepek) alakultak ki (INT-10).

A Pilis kistáj barna erdőtalajaira karsztbokorerdőkkel mozaikos cseres- és gyertyános tölgyesek jellemzők. A Visegrádi-hegység kistáj barna erdőtalaján cseres- és gyertyános

tölgyesek alakultak ki. A 600 méternél magasabb területeken, erubáz fekete nyiroktalajon szubmontán bükkösök figyelhetők meg. A Vác-Budai- Duna-völgy kistáj humuszos homok és öntés réti talajokon telepített erdők és mezőgazdasági területek találhatók. A kistáj erdősen beépített, számos település található ebben a tájegységben (CSORBA, 2021).

A Pilis-hegységben mind az üde erdei, mind a száraz erdei és gyepi flóra gazdag. A legjelentősebb növényfaj a Kárpát-medencei bennszülött magyarföldi husáng (*Ferula sadleriana*), melynek legerősebb hazai populációja a Pilis-tető sziklás gyepeiben és az erdők szegélyében található. A magashegységi hegyi tarsóka (*Thlaspi montanum*) hazánkban is csak a Pilisben fordul elő, és egyetlen állománya is itt található (INT-10).

Késő tavaszi terepbejárásom során számos növényfajt megfigyeltem, köztük volt a baracklevelű harangvirág (*Campanula persicifolia*) és nagyzezerjófű (*Dictamnus albus*) is (9. ábra).

9. ábra: baracklevelű harangvirág (*Campanula persicifolia*) és nagyzezerjófű (*Dictamnus albus*)

Kép forrása: saját fénykép

3.4.4. Állatvilág

A Pilis -hegység állatvilága nagyon sokrétű földrajzi adottságainak köszönhetően. Főként középhegységi jellegű, de magashegységi és síkvidéki fajok is megtalálhatók a térségben. Ízeltlábúak közül a védett imádkozó sáskának (*Mantis religiosa*) is otthonául szolgál a hegység. Nyílt füves területeken számos sáska- és szöcskeféle, mint a fűrészszelábú szöcske (*Saga pedo*) és a magyar tarsza (*Isophya costata*) megtalálható a kabócákkal (*Auchenorrhyncha*) egyetemben. Nagyobb testű bogarak, mint a nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), a kis hőscincér (*Cerambyx scopolii*) és a havasi cincér (*Rosalia alpina*) szintén megfigyelhető a térségben (INT-11, SÜTTŐ, 2013).

A Pilisben lepkefajok közül megtalálható a farkasalmalepke (*Zerynthia polyxena*), a fecskefarkúlepke (*Papilio machaon*), a kardoslepke (*Iphiclides podalirius*) és az apollólepke (*Parnassius apollo*). A tarkalepkék közül gyakori a nappali pávaszem (*Aglais io*), és előfordul a nagy nyárfalepke (*Limenitis populi*) is (INT-11).

A hegységben kételtű és hüllő fajokból több tucat él, melyek közül az erdei béka (*Rana dalmatina*), a zöld levelibéka (*Hyla arborea*) és a barna varangy (*Bufo bufo*), valamint a pettyes göte (*Lissotriton vulgaris*) a legelterjedtebb. A Pilis erdős területein felfedezhető az erdei sikló (*Zamenis longissimus*), valamint a közönséges gyík (*Anguis fragilis*). A térség száraz gyepeiben több helyen is előfordul a fokozottan védett pannon gyík (*Ablepharus kitaibelii fitzingeri*) (SÜTTŐ, 2013).

Erdőben való tartózkodás során ragadozó madarakat is felfedezhet az ember, mint az egerészölyv (*Buteo buteo*), a karvaly (*Accipiter nisus*). Éjszaka a macskabagoly (*Strix aluco*) és a kuvik (*Athene noctua*) hallatja hangját (SÜTTŐ, 2013).

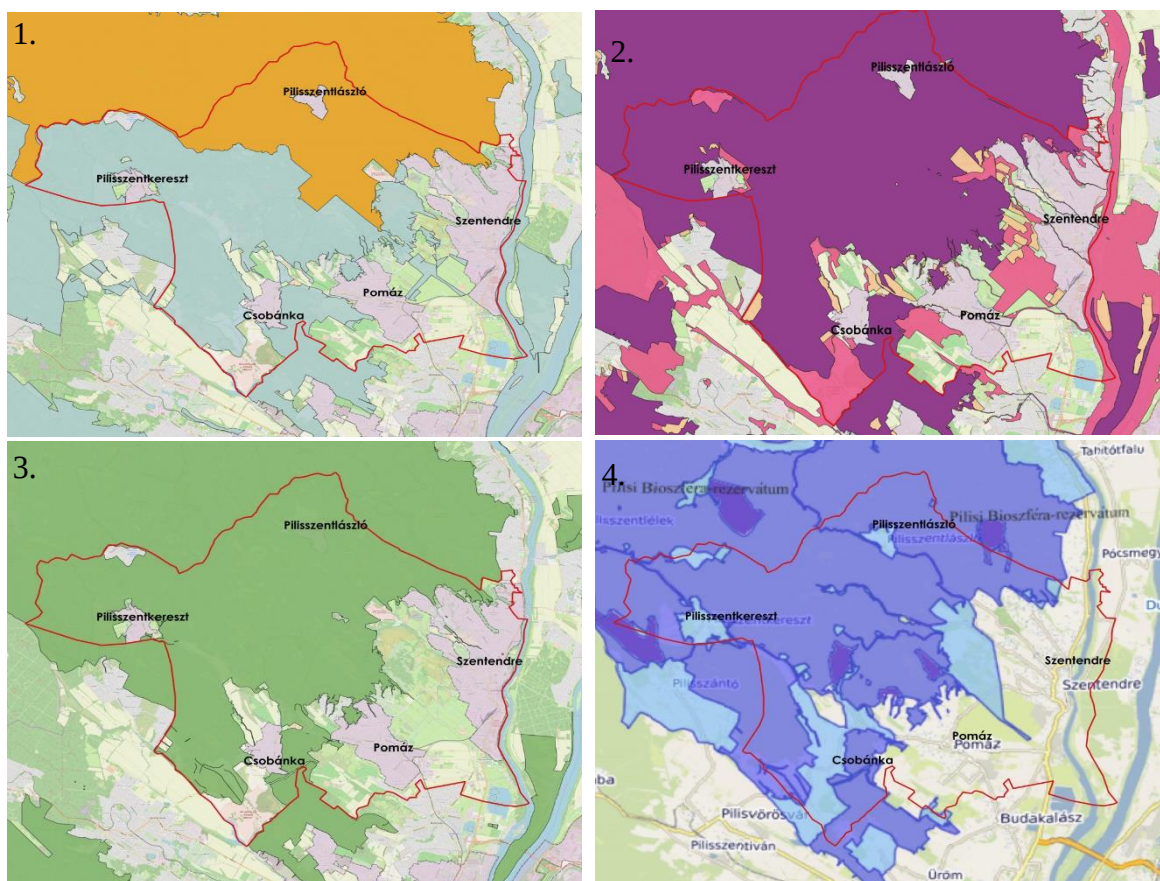
A Pilis térségében több hazai harkályfaj, mint a fekete harkály (*Dryocopus martius*), a zöld küllő (*Picus viridis*), a nagy, a közép és a kis fakopáncs (*Dendrocopos major*, *Dendrocoptes medius*, *Dryobates minor*) szintén gyakori. Az énekesmadarak közül számos rigóféle (pl. fekete rigó (*Turdus merula*), énekes rigó (*Turdus philomelos*)) és cinegeféle (kék cinege (*Cyanistes caeruleus*), szén- és barátcinege (*Parus major*, *Poecile palustris*)) előfordul, de találkozhatunk sárgarigóval (*Oriolus oriolus*) szajkóval (*Garrulus glandarius*) és ökörszemmel (*Troglodytes troglodytes*) is (SÜTTŐ, 2013).

A térségben számos nagyvad él: az európai őz (*Capreolus capreolus*), a muflon (*Ovis aries*) és a vaddisznó (*Sus scrofa*) is megtalálható a területen. A ragadozók közül a vörös

róka (*Vulpes vulpes*), valamint a ritkán megfigyelhető hiúz (*Lynx lynx*.) és a vadmacska (*Felis silvestris*) is a Pilis- hegység lakója. A menyétfélék közül gyakori a nyest (*Martes foina*), a nyuszt (*Martes martes*), valamint a házi görény (*Mustela putorius furo*) és az eurázsiai menyét (*Mustela nivalis*) is a térségben (PILISSZENTLÁSZLÓ, 2018; SÜTTŐ, 2013).

3.4.5. Védettségek

A vizsgált területet érinti a Natura 2000 különleges madárvédelmi és természetmegőrzési területe, az Országos Ökológiai Hálózat területe, a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság működési területe, valamint az UNESCO Bioszféra Rezervátum területe. Ennek értelmében a vándortábor útvonalának kidolgozása során kiemelt körültekintéssel kell eljárni, annak érdekében, hogy a terület természeti és kulturális kincsei ne sérüljenek. Továbbá a látogatók figyelmének felhívása a védettségekre és ezek megóvására is fontos szempont lesz a vándortábor részleteinek kidolgozása során (10. ábra).

10. ábra: Védettségek: 1.Natura 2000 különleges madárvédelmi és természetmegőrzési területek; 2.Országos Ökológiai Hálózat területe; 3.Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett területek; 4.UNESCO Bioszféra Rezervátum területe

Alapadat forrása: Okir

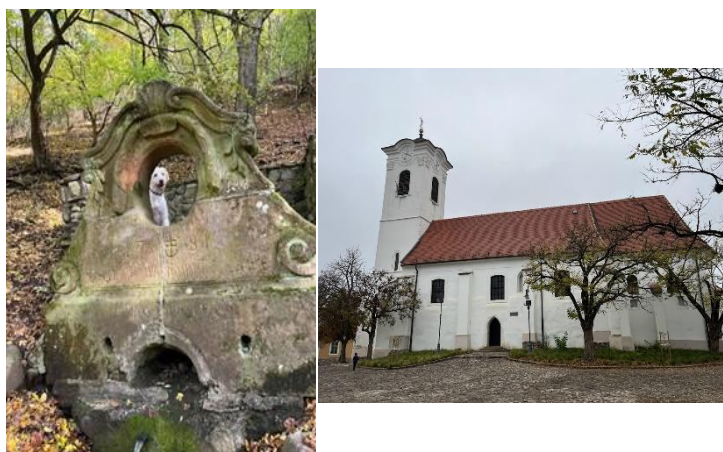
3.5. Turisztikai vizsgálat

Ebben a részben bemutatásra kerülnek a térségben fellelhető attrakciók, a vándortábor szempontjából releváns turista útvonalak, pihenőhelyek, valamint szállás- és sátorozóhelyek.

3.5.1. Természeti és kulturális értékek

A térségben számos természeti és kulturális érték fellelhető, melyeket értéktárban gyűjtöttem össze. A Pilis-hegységben természeti értékek tekintetében patakok, források, barlangok (11. ábra) és kilátók számottevők. Továbbá összegyűjtésre került még két vízesés, három tó, három szikla, két árok, egy szurdok, valamint egy védett idős fa helyi látványosságként (ld. vizsgálati tervlap). Az értéktár természeti értékeit tartalmazó része a 2. számú mellékletben található.

A térség kulturális értékekben is bővelkedik, két rom, huszonhat templom (11. ábra), illetve - kápolna, öt zarándokhely-kálvária, három kastély, illetve- villa, négy emlékhely és egy ipari emlék került összegyűjtésre a vizsgált területen. Az értékek számba vételezésénél figyelembe vettem a kisgimnazisták, középiskolások érdeklődési körét is, ezáltal azokat a kulturális értékeket soroltam fel, melyek érdekességekkel bírnak (ld. vizsgálati tervlap). Az értéktár kulturális értékeit tartalmazó része a 3. számú mellékletben található.

11. ábra: Szabadság-forrás, Keresztelő Szent János plébániatemplom

Kép forrása. saját fénykép

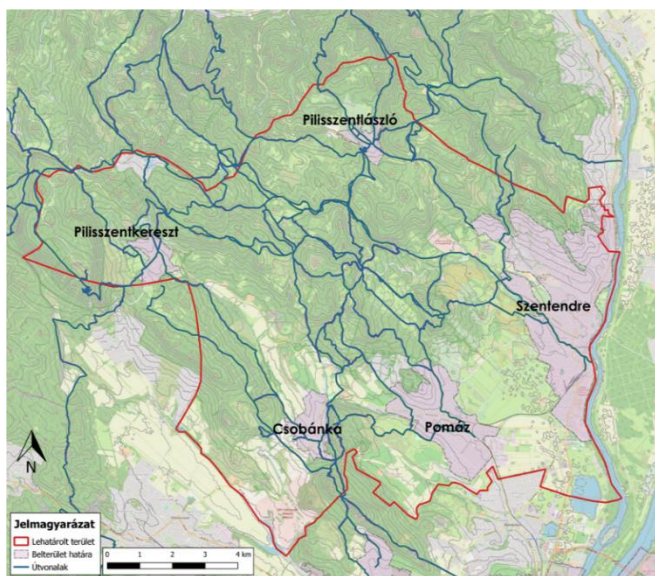
3.5.2. Útvonalak

A Pilis-hegységben számos turista útvonal megtalálható, a lehatárolt területen 41 darab útvonalat vizsgáltam, melyből 4 zöld kereszt jelzés, 4 piros kereszt jelzés, 2 kék kereszt jelzés (12. ábra), 4 sárga kereszt jelzés, 2 sárga tanösvény, 3 zöld sávjelzés, 1 kék sávjelzés, 2 sárga sávjelzés, 3 piros sávjelzés, 2 piros háromszög jelzés, 1 kék háromszög jelzés, 1 zöld háromszög jelzés, 1 kék kör jelzés, 1 zöld négyzet jelzés, 1 zöld körtúra, és 5 piros tanösvény, valamint tematikus útvonalak kerültek legyűjtésre (13. ábra). Az útvonalakat táblázatba foglaltam, melyet a 4. számú melléklet tartalmaz.

12. ábra: Kék kereszt jelzésű turista útvonal (Bükkös-patak-völgye–Lajos-forrás–Zengő-völgy)

Kép forrása: saját fénykép

13. ábra: Pilis-hegység turista útvonalai

Térkép forrása: saját szerkesztés

3.5.2. Szálláshelyek

A térségben tizenhat darab vendég- és menedékház található, melyek a vándortáborban résztvevők elszállásolására alkalmasak lehetnek. Azok a szálláshelyek kerültek összegyűjtésre, melyek hangulatvilága, kialakítása illeszkedik a vándortáborokhoz, ezáltal a megnevezésükben szerepel a menedék-, turista-, valamint vadászház jelző (14. ábra). A legtöbb szálláshely Pilisszentlászlón található, Csobánka területén nincs ilyen szállás. A 2. táblázat foglalja össze a térség elérhető szálláshelyeit. (ld. még vizsgálati tervlap)

2. táblázat: Pilis-hegység turista- és vendégházai

SZÁLLÁSHELYEK		
Kód	Település	Szállás
1.	Szentendre	Szélkakas Vendégház Szentendre
2.	Szentendre	Czibulka János Kőhegyi Menedékház
3.	Szentendre	Erika Vendégház
4.	Pilisszentlászló	Sikárosi Hunting Lodge
5.	Pilisszentlászló	Erdőszéli Vendégház
6.	Pilisszentlászló	Rózsahegy Szálláshely
7.	Pilisszentkereszt	Som-hegyi turistaház
8.	Pilisszentkereszt	Piliskapu Guest house
9.	Csobánka	Prohászka Ottokár Élet Háza
10.	Pomáz	Csikóvár Turistaház
11.	Pomáz	Rákos Vendégház
12.	Dömös	Királykúti kunyhó
13.	Esztergom	Fekete-hegyi Berda József Kulcsosház
14.	Visegrád	Királykunyhó Vadászaház
15.	Visegrád	Madas László Erdészeti Erdei Iskola
16.	Visegrád	Apátkúti Vadászaház

14. ábra: Czibulka János Kőhegyi
Menedékház

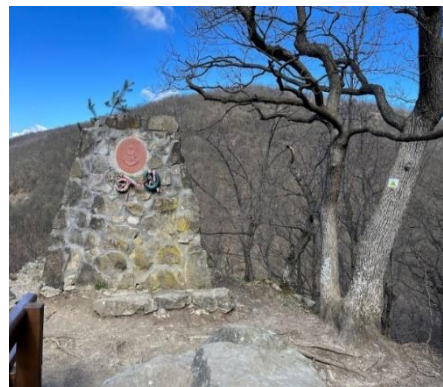
Kép forrása: saját fénykép

3.5.3. Pihenőhelyek

A lehatárolt területen tizenkilenc darab pihenőhely (15. ábra) került feltárássra. A pontok elszórtan helyezkednek el a térségben (ld. vizsgálati tervalap), mely a vándortábor útvonalának meghatározása szempontjából számos lehetőséget biztosít. Az alábbi 3. táblázat foglalja össze.

3. táblázat: Pilis-hegység pihenői

PIHENŐHELYEK		
Kód	Település	Pihenőpont
P1.	Szentendre	Petőfi-pihenő
P2.	Szentendre	Lajos-forrás
P3.	Szentendre	Kucsera Ferenc-forrás
P4.	Szentendre	Szabadság-forrás
P5.	Szentendre	Czibulka János Kőhegyi Menedékház
P6.	Szentendre	Kőrösi -Csoma Sándor-emlékmű
P7.	Pilisszentlászló	Hegytető pihenő és tűzrakóhely
P8.	Pilisszentlászló	Bányász úti-rét táborozóhely
P9.	Pilisszentkereszt	2. sz. víznyelő barlang
P10.	Pilisszentkereszt	Dera-szurdok
P11.	Pilisszentkereszt	Dera-szurdok alsó parkoló
P12.	Pilisszentkereszt	Klastrom-forrás
P13.	Pilisszentkereszt	Trézsi a szeretet forrása
P14.	Csobánka	Oszoly-pihenő
P15.	Csobánka	Szent-kút
P16.	Pomáz	Csepel-forrás
P17.	Pomáz	Kárpát-forrás
P18.	Pomáz	Hajós Ferenc- forrás
P19.	Pomáz	János-forrás

15. ábra: Kőrösi -Csoma Sándor-
emlékmű pihenőhely

Kép forrása: saját fénykép

3.5.4. Táborozó helyek

A térségben 2 darab sátorozásra kijelölt hely található, mindkettő Pilisszentlászlón. A Kárpát-forrásnál és a Bányász úti-rétnél helyezkednek el, vízvételi lehetőségként a forrás és a patak került megjelölésre a Pilisi Parkerdő Zrt. által. A forrásnál 30 fő, míg a réten 90 fő letáborozására van lehetőség (INT-12). A campingezésre alkalmas helyeket a 4. táblázat foglalja össze.

4. táblázat: Pilis-hegység táborozó helyei

SÁTRAZÁSRA KIJELELT HELY				
Kód	Település	Táborozóhely	Férőhely	Vízvételi lehetőség
1.	Pilisszentlászló	Kárpát-forrás	30 fő	forrás
2.	Pilisszentlászló	Bányász úti-rét	90 fő	patak

3.5.5. Szuprastruktúra

Az érintett települések mindegyikén található több élelmiszerbolt, valamint baleset esetén orvosi rendelő (ld. vizsgálati tervlap). Egy ilyen tábor esetében elengedhetetlen, hogy fel legyünk készülve minden eshetőségre.

3.6. Interjúk áttekintése

A vándortáborok menetéről, szervezésének lépéseiről, valamint a legfontosabb tudnivalókról szerettem volna minél átfogóbb képek kapni. Ebben nagyon sokat segített az interjúztatás, mely során három személy véleményét kértem ki. Az interjú kérdéseit az 5. számú melléklet tartalmazza.

Az első interjút Zách-Bodri Zsókéval készítettem, aki középiskolás korában évekig járt vándortáborokba, és ezt a hagyományt a volt osztálytársakkal mai napig fenntartják és saját szervezésben kirándulnak.

A második interjút Hetey Györggyel készítettem, a Budapesti Ward Mária Általános Iskola, Gimnázium és Zeneművészeti Szakgimnázium tanárával. György az Országos Erdészeti Egyesület szervezésében vezetett több alkalommal különböző típusú vándortáborokat.

Harmadik alkalommal Hódiné Jeges Mariann-nal beszélgettem, aki a Ciszterci Szent István Gimnázium igazgatóhelyetteseként, tanáráként évekig járta az országot diákjaival. Anno a Gyermekek Táboroztatásáért Alapítvány által kínált vándortáborokban vett részt. A tanárnő minden túra előtt gyermekeivel bejárta a kiválasztott tábor helyszínt, felmérve

a lehetőségeket. Felvette a kapcsolatot a helyi plébániával boltokkal, hogy fel tudjanak készülni a táborozók fogadására. Összesen nyolc alkalommal szervezett és vezetett vándortábort.

3.6.1. Az interjúkban érintett témakörök

Az interjúk során arra kerestem a válaszokat, hogy hány éves korosztálynak ajánlott a táborozás, mi alapján kerül meghatározásra az úti cél, hány naposra érdemes tervezni a vándortábort, valamint milyen közösségépítő, személyiség fejlesztő és környezeti nevelést segítő feladatokkal lehetne színesebbé tenni a kirándulást. Az interjúk résztvevői saját tapasztalataikat megosztva segítették a munkám.

3.7. Kiegészítő programok feltárása

A 6. számú mellékletben kerültek összegzésre azok a kiegészítő program lehetőségek, melyek tovább tudják színesíteni a vándortábor programját. A lehatárolt területen olyan helyszíneket kerestem, melyek hatással vannak mind a személyes, mind a közösség fejlődésére, valamint felhívják a figyelmet a tudatosabb életmódra.

4. Értékelés

Annak érdekében, hogy minél átfogóbb képet kapjak a térségről és javaslataimat megfelelően alátámasztva tudjam bemutatni egy értékelési rendszert dolgoztam ki az útvonalak, a szállás- és sátorozóhelyek, a pihenőhelyek, valamint a természeti és kulturális értékek tekintetében.

Az interjúk segítettek abban, hogy a gimnazista korosztály igényeit és érdeklődési köreit jobban megértsem. Az erre irányuló javaslatokhoz a beszélgetések is értékelésre kerültek, ezáltal kirajzolódtak azok az elemek, melyek fontos részét képezik a vándortáboroknak.

Az értékelési módszer az alábbiakból épül fel (16. ábra).

DIPLOMADOLGOZAT

ÉRTÉKELÉSI MÓDSZERTAN

16. ábra: Értékelő munkarész módszertana

4.1. Természeti értékek és kulturális értékek

A vizsgált területen számos természeti és kulturális érték megtalálható, az összegzést követően az alábbi szempontok szerint kerültek értékelésre.

4.1.1. Érték jelentősége

Az útvonalak mentén található természeti vagy kulturális értékek jelentőségét vizsgálva, 0 pontot adtam, ha nem védett az érték. 1 pontot kapott az érték, ha helyi védettségű és 2 pontot kapott, ha országos védettség alá tartozik.

4.1.2. Érték állapota

A bemutatásra érdemes természeti vagy kulturális értéknél az is fontos szempont, hogy milyen a látványosság állapota. Ennek értelmében 0 pontot adtam, ha rossz állapotú az érték, 1 pontot kapott, ha használható állapotban van és 2 pontot, ha karbantartott, újszerű állapotú.

4.1.3. Érték bemutatása

Az útvonalakba azokat az értékeket szeretném bekapcsolni, melyek megtekintése nem tiltott. Ennek értelmében 0 pontot adtam, ha az érték nem látogatható. 1 pontra értékeltem, ha látogatható ugyan az érték, de csak kívülről lehet megnézni és 2 pontot adtam, ha a látogatás során részletesen szemügyre lehet venni. Arra vonatkozóan, hogy az értéket ingyenesen vagy díj ellenében lehet megtekinteni, nem tettem különbséget, ezáltal nem kapott más pontot.

4.1.4. Érték elérhetősége

Fontos szempont, hogy az útvonaltól az érték milyen távolságra helyezkedik el, mennyi plusz erőfeszítésbe kerül a vándortáborozóknak, hogy elérjék. 0 pontot kapott az érték, ha 150 méternél messzebb esik az úttól, 1 pontot adtam, ha 50 és 150 méter közötti távolságra található és 2 pontot, ha 50 méternél kevesebbet kell menni ahhoz, hogy megnézhessek közelebbről a látogatók.

4.1.5. Érték veszélyeztetettsége

A bemutatásánál figyelembe kell venni azt is, hogy veszélyeztetett-e az adott érték. A veszélyeztetett kategóriába eső érték látogathatósága további amortizálódáshoz vezethet, így ezek bemutatását mellőzöm. 0 pontot adtam, ha veszélyeztetett az érték, 1 pontot, ha mérsékelten veszélyeztetett és 2 pontot, ha nem veszélyeztetett.

A természeti és kulturális értékek pontozási rendszerét a 5. táblázat foglalja össze.

5. táblázat: Természeti és kulturális értékek értékelési módszere

TERMÉSZETI ÉS KULTURÁLIS ÉRTÉKEK ÉRTÉKELÉSE	
Érték jelentősége:	
0 pont	nincs védettség
1 pont	helyi védettség
2 pont	országos védettség
Érték állapota:	
0 pont	rossz állapotú
1 pont	használható állapotú
2 pont	karbantartott, újszerű állapot
Érték bemutatása:	
0 pont	nem látogatható
1 pont	látogatható, csak kívülről lehet megtekinteni
2 pont	látogatható/ be lehet menni, információs táblával ellátott
plusz 1 pont	vezetés is igényelhető
Érték elérhetősége:	
0 pont	150-nél messzebb esik az úttól
1 pont	50-150 méterre esik az úttól
2 pont	50 méteren belül van az úttól
Érték veszélyeztetettsége:	
0 pont	veszélyeztetett
1 pont	mérsékelten veszélyeztetett
2 pont	nem veszélyeztetett

Az értékek összesítését követően, a kidolgozott pontrendszer alapján értékeltem a természeti és kulturális értékeket (17. ábra). A természeti értékek ponttáblázatát a 7. számú melléklet, míg a kulturális értékekét az 8. számú melléklet tartalmazza.

17. ábra: Bölcso-hegyi kilátó; Dera-szurdok völgye

Képek forrása: saját fénykép

A lehatárolt területen ötvenkét természeti értéket tártam fel, melyeket külön kategóriákba soroltam, a legmagasabb elérhető pontszám 10 pont volt. A patakok közül a legmagasabb pontszámot a Kovács- patak/Dera- patak Pilisszentkereszti szakasza kapta (8 pont), a további részei és más patakok 7 és 6 pontot értek el. A források közül 3 érték érte el a maximális 10 pontot, ezek a Lajos-forrás, a Kucsera Ferenc - forrás és a Klastrom- forrás. A többi érték 9, 8, és 7 pontot kapott. Vízés tekintetében csupán 2 értéket gyűjtöttem össze, az Anna-völgyi vízés kapta a nagyobb pontszámot, azaz 8 pontot. A Dömör-kapu 7 pontot ért el. A tavak megegyező pontszámot értek el, 4-4 pontot kaptak. Barlangok esetében a 9 és 8 pontot elérő értékeket emeltem ki, mivel ezek potenciális kiegészítő programokként is szolgálhatnak. A Vasas-szakadék 1. sz. barlangja ért el egyedül 9 pontot, 8-at kapott a Sas-kövi-barlang, a Jóreménység-barlang, Jéggombás-barlang, Ziribári-barlang és a Mackó-barlang. Sziklák, illetve- kövek tekintetében az Ikon-kő és a Zsivány- sziklák 6 pontot értek el, és 5 pontot kapott a Vaskapu-szikla. Az értékelt árkok közül 8 pontot ért el a Salabasina-árok és a Holdvilág-árok is. A Dera-szurdok egyedüli ilyen kategóriaként 8 pontot kapott és egyéb csoportosításban a Pilisszentlászlón található idős tölgyfa 4 pontot ért el.

A vizsgált területen harmincnégy kulturális értéket gyűjtöttem össze, melyeknél az elérhető legmagasabb pontszám az előzőekkel megegyezően, ebben az esetben is 10 pont volt. Romok tekintetében a Ciszterci apátság romjai 6 pontot, míg a Pomázon található Római villa 5 pontot ért el. A templom, illetve kápolna kategóriában Szentendre jól ismert tornyai miatt sok érték került összegyűjtésre. A térség ezen értékeiről elmondható, hogy szinte kivétel nélkül jó állapotú, karbantartott épületekről van szó, így ez a pontszámokon is megmutatkozott. 9 pontot ért el a Szentendrei Evangélikus templom, a Szentendrei Szent Péter-Pál-templom, a Római Katolikus Plébánia, a Blagoveštenska templom, a Szentendrei Keresztelő Szent János-plébániatemplom, a Belgrád Szerb ortodox székesegyház, a Szentendrei Református templom, a Szentendrei Szent András Katolikus templom, a Mándi Református templom, a Mándoki görögkatolikus templom, a Óbudavári Katolikus templom, a Szűz Mária bemutatása kápolna, a Pilisszentlászlói Szent László király templom, a Pilisszentkereszti Római Katolikus Templom, a Sarlós Boldogasszony kápolna, a Csobánkai Szent Anna templom, a Csobánkai Szerb ortodox templom, a Pomázi Szent István király templom, a Pomázi Református templom és a Szerb Ortodox Szent György-templom. A többi érték 8 és 7 pontot kapott.

Zarándokhely, illetve kálvária kategóriában 9-9 pontot ért el a Pilisszentlászlói Kálvária és a Élet Háza – Zarándokház – Csobánka (Margitligeti kastély), a csoport további értékei 8, valamint 6 pontot kaptak. A vizsgált területen egy kastély található, a Teleki-Wattay-kastély, 9 pontot ért el az értékelés során. Emlékhelyek tekintetében a Kalmár-kereszt érte el a legmagasabb pontot (8 pontot), a többi érték 5-5 pontot kapott. Ipari emlékként a Mészégető kemence került feltérképezésre, mely a pontrendszer alapján 9 pontot ért el.

A legmagasabb pontszámot elérő értékek a javaslati szempontok fontos részét képezik. Az értékelési tervlapon kiemelésre kerültek azok az értékek, melyek a vándortábor útvonalába bekapcsolhatók a módszertanban elért pontszámaik alapján.

4.2. Útvonalak

A lehatárolt területen számos turistaútvonal megtalálható, ezek értékelése elengedhetetlen a vándortábor nyomvonalának megtervezéséhez. Vizsgáltam a bejárhatóságot, az útvonalak nehézségi szintjét, valamint azt, hogy hány értéket érint az útvonal. A turistautak szakaszai a nyomvonal meredeksége alapján kerültek felosztásra, ennek értelmében 0 és 30 % közötti értékeket kaptam, melyek ötösével kerültek beskálázásra.

4.2.1. Útvonalak bejárhatósága

Az útvonalak meredekségének elemzését a meglévő útvonalak esetében a QGIS térinformatikai rendszerben készítettem el. A megkapott adatokat a kidolgozott értékelési módszerben, a bejárhatóság pontban vizsgáltam. 0 pontot kapott a meredek, 20 %-ot meghaladó, nehezen járható útvonal (ld. értékelési tervlap). 1 pontot adtam, ha az útvonalon vannak nehezebben teljesíthető részek, meredekebb szakaszok, de alapvetően jól járható. 2 pontot kapott a vizsgált útvonal, ha egységes terep viszonyokkal rendelkezik, jól járható, könnyen teljesíthető. Plusz pontot adtam, ha az adott útvonalon könnyen el lehet igazodni, jól kitáblázott (18. ábra).

18. ábra: Kitáblázott útvonal a Pilisben

Kép forrása: saját fénykép

4.2.2. Kinek javasolt a túraútvonal nehézség alapján

Az útvonalaknál a második szempont, ami szerint értékeltem egy adott utat az, hogy milyen állóképességgel rendelkező túrázónak javasolt használatba vennie. Ha az útvonal nehezen járható, ennek következtében gyakorlott túrázónak javasolt, 0 pontot kapott. Abban az esetben adtam 1 pontot, ha átlagos kondícióval bejárható az útvonal. 2 pontra értékeltem, ha bárki számára bejárható és nagyobb nehézségek nélkül teljesíthető a vizsgált útvonal.

4.2.3. Hány értéket érint az útvonal

Annak érdekében, hogy minél több információval gazdagodjanak a vándortáborban résztvevő diákok, és megismerjék a térség természeti és kulturális értékeit, felmértem, hogy az egyes útvonalak mentén hány érték található. Ha az útvonalon 2-nél kevesebb érték található, 0 ponttal értékeltem. 1 pontot kapott az az útvonal, ahol 2-5 érték található. 2 pontot adtam, ha 5 értéknél több értéket érint az útvonal.

Az útvonalak pontozási rendszertét a 6. táblázat foglalja össze.

6. táblázat: Turista útvonalak értékelési módszere

ÚTVONALAK ÉRTÉKELÉSE	
Útvonalak bejárhatósága:	
0 pont	meredek, nehezen járható
1 pont	vannak nehezebb, meredekebb útszakaszok, de jól járható
2 pont	jól járható, könnyen teljesíthető, egységes terepviszonyok
plusz 1 pont	jól kitáblázott útvonal
Kinek javasolt a túraútvonal nehézség alapján:	
0 pont	gyakorlott túrázóknak
1 pont	átlagos kondícióval bejárható
2 pont	bárki számára bejárható
Hány értéket érint az útvonal:	
0 pont	2-nél kevesebb értéket
1 pont	2-5 érték
2 pont	5-nél több értéket

Ahogy a táblázat is mutatja, az útvonalak tekintetében három értékelési szempontot vettem figyelembe, melyek alapján a legmagasabb elérhető pontszám 7 pont volt. A turista útvonalaknál a zöld sávjelzésű (Kesztölc, Szabadság tér aut. m. – Pilis-oldal – Csobánka, Margitliget) és a sárga tanösvény (Bükkös-patak tanösvény) ért el maximális pontszámot. Az útvonalak esetében alapvetően a 7-6 és 5 pontot elérő útvonalak lesznek majd figyelembe véve a javaslati részben, a változatos útvonalak érdekében (19. ábra).

19. ábra: 1.kép: Zöld sávjelzéses (Pomáz, HÉV-állomás–Kő-hegy–Dömörkapu, tábor aut.m.) turistaút mentén található János-forrás

2. kép: Zöld háromszög jelzésű (Pomáz, Mesélő-hegyi dűlő–Lajos-forrás–Dömörkapu, aut ford.) útvonal 20-25%-os meredekségű szakasza

Kép forrása: saját fénykép

A tematikus útvonalak esetében a két Gyöngyök útja nyomvonal és a Pálos utak tekintetében a Remeték útja 5 pontot ért el. Lovas utaknál a Király-kúti-nyereg - Kő-hegy szakasz szintén 5 pontot kapott.

A ponttáblázatot a 9. számú melléklet tartalmazza.

4.3. Szálláshelyek

A vándortábor programjának összeállításánál fontos szempont a szálláshely és annak elhelyezkedése, ezért a térség turistaházait, kulcsos- és vadászházait értékeltem az alábbi szempontok szerint.

4.3.1. Szálláshely elérhetősége (a legközelebbi buszmegállótól)

A vándortábor esetében fontos értékelendő szempont a szálláshelyek elhelyezkedése a közösségi közlekedési eszközöktől. Ennek értelmében. 0 pontot adtam, ha 2 kilométernél messzebb helyezkedik el a megálló, 1 pontot adtam, ha 500 méter és 2 kilométer közé esik a távolság és 2 pontot adtam, ha 500 méteren belül helyezkedik el.

4.3.2. Fürdőszoba megléte

A vándortábor résztvevőit főként menedék- és turistaházakban szeretném elszállásolni. Ezért a szálláshelyeknél fontos szempont, hogy az adott szállás rendelkezik-e fürdőszobával és amennyiben, igen, az hol található. Ennek értelmében 0 pontot adtam, ha a szálláshelyen nincs fürdőszoba, 1 pontot, ha közös helyiség és két pontot, ha szobánként önállóan került kialakításra.

4.3.3. Konyha megléte

A vándortáborozás során hasznos lehet az a szállás, amely rendelkezik konyhával. 0 pontot adtam, ha a szálláshelyen nincs konyha, 1 pontot, ha közös konyha van és 2 pontot, ha melegétel is igényelhető a szálláshelyen.

4.3.4. Kiegészítő szolgáltatás

Az élményt tovább fokozza, ha a szálláshely kiegészítő szolgáltatásokkal rendelkezik. Nem tettem különbséget abban, hogy ez ingyenes-e vagy fizetős a szolgáltatás. 0 pontot adtam, ha nem nyújt kiegészítő szolgáltatást az adott hely. 1 pontot kapott, ha 2-nél kevesebb van és 2 pontot, ha 3-nál több. Kiegészítő szolgáltatásnak számítottam a külső sütő/főző helyet, sportolási eszköz használati lehetőséget, kerékpár bérletet, ha lehet

igénybe venni szakvezetést, valamint a szállás rendelkezik közösségi térrel, mely oktatóteremként is funkcionálhat.

4.3.5. Elérhetőségi platform

A szálláshely kiválasztását segíti, ha az adott hely különböző platformokon, mint a Google térkép, a Facebook oldal és a saját webhely elérhető. Továbbá az is fontos, hogy telefonon és emailen is el lehessen érni. Ennek értelmében 0 pontot adtam, ha nincs elérhetőségi forrása, 1 pontot, ha 2-nél kevesebb és 2 pontot, ha 3-nál több elérhetőségi forrással rendelkezik a szálláshely. Plusz pontot adtam, ha online felületen is lehet foglalást kezdeményezni az adott szálláson.

4.3.6. Férőhelyek száma

A vándortáborok esetében a szállás férőhelyét is figyelembe kell venni, ennek értelmében, 0 pontot adtam, ha a 10 fő vagy annál kevesebb személyt tud elszállásolni az adott szolgáltató. 1 pontot adtam, ha 10 és 20 fő közötti létszámot és 2 pontot adtam, ha 20 lélekszámnál több férőhellyel rendelkezik a szállásadó.

A szálláshelyek pontozási rendszerét a 7. táblázat foglalja össze.

7. táblázat: Szálláshelyek értékelési módszere

SZÁLLÁSHELYEK ÉRTÉKELÉSE	
Szálláshely elérhetősége (a legközelebbi buszmegállótól):	
0 pont	2 kilométernél messzebb van
1 pont	500- 2 kilométer távolságra van
2 pont	500 méteren belül van
Fürdőszoba megléte:	
0 pont	nincs fürdőszoba
1 pont	szobán kívül, közös fürdőszoba
2 pont	szobánként önállóan került kialakításra a fürdőszoba
Konyha megléte:	
0 pont	nincs konyha
1 pont	közös konyha van
2 pont	melegétel igényelhető
Kiegészítő szolgáltatás:	
0 pont	nincs kiegészítő szolgáltatás
1 pont	2, vagy kevesebb van
2 pont	3, vagy több van
Elérhetőségi platform:	
0 pont	nincs elérhető forrás
1 pont	2, vagy kevesebb van
2 pont	3, vagy több van
plusz 1 pont	online foglalási lehetőség
Férőhelyek száma	
0 pont	10 fő vagy annál kevesebb
1 pont	10 és 20 fő között
2 pont	20 fő fölött

A szálláshelyek értékelési módszertanában 6 szempont alapján pontoztam, melynek értelmében a legmagasabb elérhető pontszám 13 volt. A férőhelyek száma a

legkritikusabb a vándortáboroknál szálláshelyek tekintetében, így az utolsó szempont súlyozottan számított bele a végeredménybe. A szállásadók közül 13 pontot adtam a Báró Eötvös Loránd Menedékháznak, 10 pontot kapott a Czibulka János Kőhegyi Menedékház, 8-at a Prohászka Ottokár Élet Háza, 7-et a Madas László Erdészeti Erdei Iskola és 5 pontot a Som-hegyi turistaház (20. ábra) (ld. értékelési tervlap). A Visegrádon található erdei iskola hiába ért el magasabb eredményt, kívül esik a lehatárolt területen így ezzel a szálláshellyel a javaslatoknál nem számolok. A többi szállásadó nem rendelkezett 20 feletti férőhellyel, így azok szintén kimaradnak a következő munkarészből.

A ponttáblázatot a 10. számú melléklet tartalmazza.

20. ábra: Som-hegyi turistaház

Kép forrása: saját fénykép

4.4 Sátorozóhelyek

A vándortábor programjának összeállításához, alternatív szálláshelyként a sátorozóhelyeket is értékeltem az alábbi szempontok szerint.

4.4.1. Sátorozóhely elérhetősége (a legközelebbi buszmegállótól)

A sátorozóhelyek esetében is vizsgáltam, milyen távolságra helyezkedik el az adott buszmegállótól a terület. Ennek értelmében 0 pontot adtam, ha 2 kilométernél messzebb található a megállóhelytől, 1 pontot kapott, ha ez a távolság 500 méter és 2 kilométer közé esik, és 2 pontot adtam, ha 500 méteren belülre.

4.4.2. Toalett lehetőség

A szabadban való sátorozás során fontos szempont, hogy a szükségleteket, ha van rá lehetőség normális körülmények között lehessen elvégezni. Ennek értelmében 0 pontot adtam, ha nincs toalett a sátorozóhelyen és 1 pontot adtam, ha van.

4.4.3. Sátorozóhelyek felszereltsége

Az sátorozóhelyek felszereltségét is elemeztem. 0 pontot adtam, ha a területen nincs hulladékgyűjtő és pad kihelyezve, 1 pontot adtam, ha vannak kirakva eszközök és 2 pontot, ha esőbeálló is kialakításra került.

4.4.4. Elérhetőségi platform

Csakúgy, mint a szálláshely kiválasztásánál, a sátorozóhelyeknél is segíti a szervezőt, ha az adott helyen való kempingezés bejelentésére, időpont foglalására, elhelyezkedésére különböző platformokon, mint a Google térkép, a Facebook oldal és a saját webhely elérhető. Továbbá az is fontos, hogy telefonon és emailen is el lehessen érni, jelen esetben a sátorozóhelyek üzemeltetőjét, a Pilis Parkerdő Zrt.-t. Ennek értelmében 0 pontot adtam, ha nincs elérhetőségi forrása, 1 pontot, ha 2-nél kevesebb és 2 pontot, ha 3-nál több elérhetőségi forrással rendelkezik a sátorozóhely. Plusz pontot adtam, ha online felületen is lehet foglalást kezdeményezni az adott kijelölt kemping területre vonatkozóan.

4.4.5. Férőhelyek száma

A vándortáborok esetében a sátorozóhely férőhelyét is figyelembe kell venni, ennek értelmében, 0 pontot adtam, ha a 10 fő vagy annál kevesebb személy fér el a területen. 1 pontot adtam, ha 10 és 20 fő közötti létszámot és 2 pontot adtam, ha 20 lélekszámnál többen férnek el a kempingezésére alkalmas helyen (21. ábra).

21. ábra: Bányász-úti rét sátorozóhely
Kép forrás: saját fénykép

A sátorozóhelyek pontozási rendszerét a 8. táblázat foglalja össze.

8. táblázat: Sátorozóhelyek értékelése

SÁTOROZÓHELYEK ÉRTÉKELÉSE	
Sátorozóhely elérhetősége (a legközelebbi buszmegállótól):	
0 pont	2 kilométernél messzebb van
1 pont	500- 2 kilométer távolságra van
2 pont	500 méteren belül van
Toalet lehetőség:	
0 pont	nincs
1 pont	van
Sátorozóhely felszereltsége:	
0 pont	nincs hulladékgyűjtő és pihenő (pad)
1 pont	vannak pihenőhelyen eszközök
2 pont	esőbeállóval rendelkezik a pihenőhely
Elérhetőségi platform:	
0 pont	nincs elérhető forrás
1 pont	2, vagy kevesebb van
2 pont	3, vagy több van
plusz 1 pont	online foglalási lehetőség
Férőhelyek száma	
0 pont	10 fő vagy annál kevesebb
1 pont	10 és 20 fő között
2 pont	20 fő fölött

A Pilisben két olyan sátorozóhely van, melyek a vándortábor lehatárolt területén belül helyezkedik el, ezáltal érdemes bevenni az értékelési módszertanba, és mint alternatív szálláshely vizsgálni. Mind a két kempingezésre kijelölt hely Pilisszentlászlón, a Bükkös-patak mentén található. Az értékelésben 10 pont volt a maximum, ebből a Kárpát-forrás és a Bányász úti-rét is 8 pontot ért el. A sátorozóhelyek ponttáblázatát a 11. számú melléklet tartalmazza.

4.5. Pihenőhelyek

A túra során jól esik időnként megpihenni, elfogyasztani egy szendvicset és játszani egy kicsit. A vándortábor szempontjából is elengedhetetlen, hogy az útvonalak mentén legyenek ilyen területek.

4.5.1. Van-e kiegészítő foglalkozásra alkalmas terület (fedett/nem fedett)

A vándortáborok edukáló feladatainak megoldásához a pihenőhelyek jó helyet biztosítanak. Ebből a szempontból is értékeltem a pihenőpontot, hogy van-e lehetőség és tér kiegészítő feladatok elvégzésére. 0 pontot adtam, ha nincs erre alkalmas terület és 1 pontot adtam, ha van.

4.5.2. Hány embernek nyújt lehetőséget?

Az előző pontból következik, hogy az adott pihenőhely, ha rendelkezik megfelelő foglalkozó térrel, hány ember befogadására képes. Ennek értelmében 1 pontot adtam, ha 20-nál kevesebb vándortáborozó fér el, és 2 pontot, ha 20-nál több.

4.5.3. Toaletti lehetőség

A túrázás során fontos szempont, hogy a szükségleteket, ha van rá lehetőség normális körülmények között lehessen elvégezni. Ennek értelmében 0 pontot adtam, ha nincs toaletti lehetőség a pihenőhelyen és 1 pontot adtam, ha van.

4.5.4. Pihenőhelyek felszereltsége

Az útvonalak mentén található pihenőhelyek felszereltségét is elemeztem. 0 pontot adtam, ha a pihenőponton nincs hulladékgyűjtő és pad kihelyezve, 1 pontot adtam, ha vannak kirakva eszközök és 2 pontot, ha esőbeálló is kialakításra került.

A pihenőhelyek értékelési módszertanát a 9. táblázat foglalja össze. A pihenőhelyek ponttáblázatát a 12. számú melléklet tartalmazza.

9. táblázat: Pihenőhelyek értékelési módszere

PIHENŐHELYEK ÉRTÉKELÉSE	
Van-e kiegészítő foglalkozásra alkalmas terület (fedett/nem fedett):	
0 pont	nincs
1 pont	van
Hány embernek nyújt lehetőséget:	
0 pont	20 alatt
1 pont	20 fölött
Toaletti lehetőség:	
0 pont	nincs
1 pont	van
Pihenőhelyek felszereltsége:	
0 pont	nincs hulladékgyűjtő és pihenő (pad)
1 pont	vannak pihenőhelyen eszközök
2 pont	esőbeállóval rendelkezik a pihenőhely

A pihenőhelyek értékelésénél 4 szempontot vettem figyelembe, ez alapján az elérhető legmagasabb pontszám 5 pont volt. Mivel a túrák során fontos, hogy minél több pihenőpont keresztezze az útvonalakat, így az 5, 4 és 3 pontot elérő pihenőkkel számolok a javaslati munkarészben. A számos pihenőhely közül Czibulka János Kőhegyi Menedékháznál található pihenőpont és a Bányász úti-rét táborozóhely, valamint a Kárpát-forrás pihenőhelye ért el maximális pontszámot, 4 pontot ért el a Dera-szurdok

alsó parkolója, a Klastrom-forrás és a Kárpát-forrás pihenőhelye. 3 pontot kapott a Petőfi-pihenő, a Lajos-forrás, a Szabadság-forrás, a Dera-szurdok pihenőhelye, Trézsi a szeretet forrása, a Oszoly-pihenő, a Csobánkán található Szent-kút és a Hajós Ferenc- forrás pihenője.

10. táblázat: Interjúk értékelő táblázata

INTERJÚK ÉRTÉKELÉSE			
	Zách-Bodri Zsóka	Hetvey György	Hódiné Jeges Mariann
Tábor hossza	10 nap	5-7 nap	10-11 nap
Létszám	20-30 diák	22 diák	30-35 diák
Hány alkalommal vett részt/szervezett vándortábort?	5 alkalommal vett részt	több alkalommal szervezett, nem csak gyalogos tábort	8 alkalommal szervezett
Korosztály	5-9. évfolyam	5-8. évfolyam	5-12. évfolyam
Uticél meghatározása	-	-	minél messzebb legyen az otthontól
Szállás típusa	tornaterem, ifjúsági szállás	katonai sátrak	katonai sátor, tornaterem, turistaház
Éjszakák megoszlása a szálláshelyeken	minden második nap új szállás, közte csillagtúra	változó	minden második nap új szállás, közte csillagtúra
Konfliktusok a szervezésben, megvalósításban		kötött időrend, nincs az adott hely nyitva amikor arra jár a	diákok közötti feszültség
Milyen feladatokban kell részt vállalniuk a diákoknak?	közös főzés, szállonasütés, tűzrakás	tűzrakás, mosogatás	közös főzés, szállonasütés, tűzrakás, mosogatás, takarítás
Csomagszállítás igénybevétele	nem vettek igénybe	nem vettek igénybe, hátizsák csere	nem vettek igénybe, nagyobbak segítettek a kisebbeknek
Közösségépítő hatású program	közös főzés, szállonasütés, tábortűz, számháború	tervezésbe jó bevonni a diákokat	takarítás, főzés, kártyapartik, szállonasütés
Egyéni fejlődést segítő program	reggelire önellátás	mosogatás, tűzgyújtás, pénzkezelés, csomagpakolás, tűzifa hasogatás	térképolvasás, tájékozódás, tűzfelelős, gyűfagyújtás, nvárskészítés
Vándortáborok hosszútávú hatása	szemléletformálás, mai napig szerveznek vándortábort a régi osztálytársakkal	személyiségfejlesztésre jó lehetőség, emberileg közel kerülnek egymáshoz	együttélés szabályai, tapasztalatok megosztása,

4.6 Interjúk értékelése

A három interjút összegezve, kirajzolódtak azok a pontok, témák, melyek fontos részét képezik a vándortáboroknak (10. táblázat). A táborok 5-11 napot öleltek fel, 5-től 12-ik osztályig vettek részt a tanulók a kirándulásokon. Katonai sátrakban, turistaházakban és tornatermekben aludtak, néha lavórban mosakodtak. Ebből azt a következtetést vontam le, hogy akik ilyen eseményen vesznek részt, készek arra, hogy kilépjenek a komfortzónájukból. A kiegészítő, opcionálisan választható programok maradandó élményeket adhatnak.

A táborok személyiség és készségfejlesztő hatással is bírtak, hiszen a diákoknak lehetőségük nyílt megtanulni a tűzgyújtás szabályait, volt, hogy maguknak kellett fát is hasogatni, valamint a közös főzések és takarítások alkalmával mindenkinek ki kellett vennie a részét a feladatokból. Úgy gondolom, hogy a mai fiataloknak, akik a materiális világot kevésbé ismerik és értékelik, jó lehetőség, hogy ilyen tapasztalatokat szerezzenek.

Az interjúk arra világítottak rá, hogy ezek a vándortáborok megtanítanak a természet értékelésére és elindítanak egy olyan úton, ahol sok időt tölt az ember a szabadban ilyen típusú táborok vagy kirándulások formájában is. Az interjúban résztvevők a mai napig járnak vándortáborokba vagy túráznak.

Ebben a részben összegyűjtött alapgondolatok a javaslati munkarészben felhasználásra kerülnek.

4.7. Értékelés tanulságai

Az értékelés során kiválasztott természeti és kulturális értékek mindegyike bemutatásra érdemes és jól beintegrálható a vándortábor útvonalába. A turista útvonalak tekintetében elmondható, hogy a legtöbb szakasz 0 és 15 % közötti meredekségű, normális kondícióval bejárható. A szálláshelyek értékelése során a férőhelyek száma kiemelkedő fontossággal bírt, hiszen minimum 20 főt el kell tudni szállásolnia az adott helynek. Ennek értelmében hiába ért el magas pontszámot a szálláshely, ha nem rendelkezett ekkora kapacitással. A sátorozóhelyek esetében mindkét terület alkalmas nagyobb csoportok fogadására, azonban a kiegészítő feladatok és esti programok miatt a nagyobb terület képezi majd részét a vándortábornak. A pihenőhelyek tekintetében elmondható, hogy a vizsgált pontok közül elég nagy számban van olyan terület, amely jó adottságokkal rendelkezik, azonban két terület fejlesztése javasolt.

5. Javaslat

Ebben a fejezetben a vándortábor kialakításához szükséges fejlesztési javaslatok, valamint a tábor tematikája kerül részletezésre.

5.1. Jövőkép

A Pilis-hegységbe tervezett vándortábor hat napot ölel fel, útvonala öt települést érint. A résztvevők három szálláshelyen és egy sátorozóhelyen alszanak meg. Az útvonalba bekapcsolt értékek és pihenőpontok színesítik a túrát, ahol lehetőség lesz a túra során megpihenni és kikapcsolódni.

A vándortábor idején a résztvevők nem használnak műanyag palackot, a környék boltjaiban vásárolnak és a helyi termékeket fogyasztják, a szezonális zöldség és gyümölcsökkel egyetemben. Úgy gondolom, hogy ezek a lépések könnyen beiktathatók a mindennapokba is és szemléletformáló hatással bírnak. A témakör a későbbiekben kerül részletezésre.

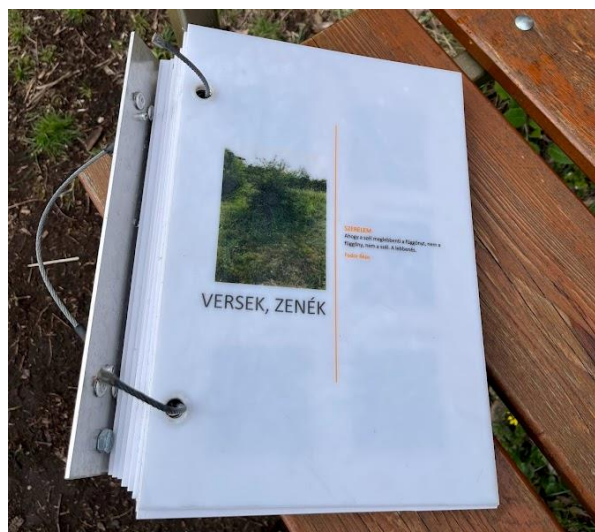
A vándortábor a Pilisi Bioszféra Rezervátum szervezetének–, melyet a Pilisi Parkerdő Zrt. és a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatósága koordinál– szervezésében valósul meg. A szervezet kellő hátérrel és szaktudással rendelkezik a tábor lebonyolítására. A rezervátum célja az ember és a természet együttélését erősíteni, ennek nagyon jó színteréül szolgálhat a tervezett vándortábor.

5.1.1. A vándortábor tematikája és felépítése

A vándortábor hat napja az alábbiak szerint épül fel:

1. nap: A környezettudatosság jegyében a táborozók a H5-ös HÉV-vel érkeznek meg Szentendrére. A csoport a HÉV végállomásról elindulva a sárga sávjelzésen, a Kossuth Lajos utcán (Dömös, há. – Dobogókő – Szentendre, HÉV vá.) keresztül éri el a belvárost, ahol egy feladat keretében felfedezik a várost és az ott található kulturális értékeket. A játékot követően ismertetésre kerül a Pilisi Parkerdő kiadványa (PILISI PARKERDŐ, 2017), mely bemutatja az erdőjárás szabályait. Ezt követően a kirándulók elindulnak felfedezni a Pilis-hegységet a Bükkös-patak mentén és útba ejtik a helyi piacot. A másnap éjszakát egy sátorozóhelyen töltik majd a szabad ég alatt, így saját maguknak kell gondoskodniuk a főzéshez szükséges alapanyagokról. A sárga jelzésű tanösvényen indulnak tovább, majd

belecsatlakoznak a (Szentendre – Lom-hegyi-nyereg – Kakas-hegy) zöld kerékpáros útvonalba. Elágazáshoz érve, balra mennek tovább az Anna-völgyi vízesés felé, a zöld sávjelzésen (Pomáz, HÉV-állomás – Kő-hegy – Dömörkapu, tábor aut. m.). Ezen a napon, az út további részében az említett vízesést, a Lajos-forrást, a Vasas-szakadék 1. sz. barlangját és a Kőhegyi-tavat ismerhetik meg a diákok. Elhagyva a volt robbanóanyag raktárat a kereszteződésnél a sárga keresztjelzést (Cseresznyés-árok – Sás-völgy) követve a Cseresznyés-árokban haladnak tovább. Az út során lesz egy újabb elágazás, ahol a sárga négyzetjelzést kell követnie a csoportnak. Ez az útvonal belecsatlakozik a sárga jelzésű Kő-hegyi tanösvénybe, mely a Vasas-szakadék 1. sz. barlangjához vezet. Az érték egy közel 40 méter hosszú 3 méter széles hasadékon keresztül lehet megközelíteni. A szabadon látogatható barlang, lehetőséget biztosít a kalandozásra. A sziklaüregben denevérek laknak, nyugalmukat nem szabad megzavarni. Ezt követően vissza kell térniük a Cseresznyés-árokba az idevezető nyomvonalon, és folytatni útjukat a Lajos-forrás irányába. Az árok útvonala a fekete lovasútba (Király-kúti-nyereg - Kő-hegy) csatlakozik bele, mely elvezet a forráshoz, ami pihenőpontként is szolgál. Az ejtőzést követően a csapat elindul lefelé a kék keresztjelzésű turistaúton, az útelágazásnál a János-forrás felé veszik az irányt a zöld sávjelzésű (Pomáz, HÉV-állomás – Kő-hegy – Dömörkapu, tábor aut. m.) turistaútvonalon. Az ösvény első megállója a Petőfi-pihenő, ahol lehetőség van egy füzetből zenéket, verseket hallgatni QR kód segítségével (22. ábra), valamint megcsodálni a kilátást.

22. ábra: Petőfi-pihenő interaktív eleme
Kép forrása: saját fénykép

Innen az első nap szálláshelyére, a Czibulka János Kőhegyi Menedékházba vezet az út. A lepakolást követően a diákoknak lehetősége van felfedezni a környéket és megnézni a Kőhegyi-tavat, mely inkább egy mocsaras terület, mint egy tó. A házban meleg étel kérhető, így ezen az estén a csapat nem magára főz.

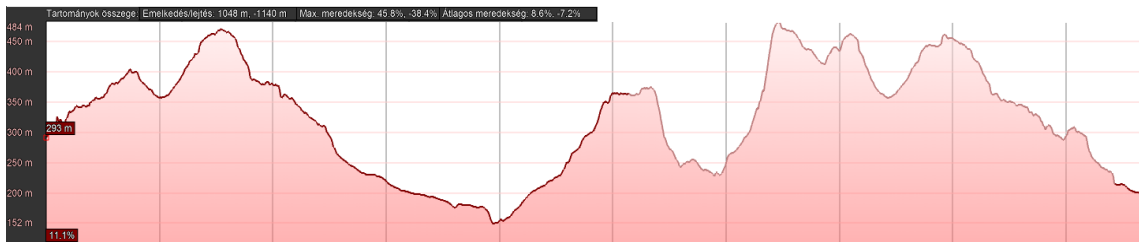
Az első nap útvonala 14,8 kilométer hosszú (23. ábra).

23. ábra: Első nap domborzati profilja

2. nap: A reggelit követően a csoport összepakol, rendet rak maga után és a Kis-kő-hegy felé veszik az irányt és a sárga sávjelzésű (Dömös, há. – Dobogókő – Szentendre, HÉV vá.) úton kezdenek el lefelé ereszkedni. Elágazáshoz érve a sárga keresztjelzésen (Dobos-hegy-Szentendre, Kéki kőbánya-Álló-rét) halad tovább a csoport. Az útvonal keresztezni fogja a Sztaravodai utat, ezt követően érkeznek meg a Szabadtéri Néprajzi Múzeumhoz, a Szentendrei Skanzenhez, ahol lehetősége nyílik a táborozóknak felfedezni azt és részt venni egy kenyérbakozó workshopon (INT-13). Ezt követően a Forrás utcán haladva megpihennek a Szabadság-forrásnál, majd innen indulnak tovább a Szarvashegyi úton. Az Annavölgyi elágazáshoz érve belecsatlakoznak a zöld sávjelzésű turistaútba (Szentendre, Szarvashegytelep aut.m.- Pilisszentlászló-Visegrád), melyen keresztül elérik a Jávor-tavat. Az úton tovább haladva beérnek Pilisszentlászlóra, ahol lehetősége van a csoportnak megtekinteni a helyi kulturális értékeket, valamint, ha még szükséges, akkor élelmiszerboltot felkeresni. Azt követően a következő szálláshelyük felé veszik az irányt és a kék kerékpáros jelzésen (Királyok útja 3. szakasz Pilisszentkereszt-Visegrád) elindulnak a Bányász-úti rét felé. A Dömörkapu út és a Sikárosi út találkozásánál Dömörkapu úton kezdenek el lefelé ereszkedni, majd rácsatlakoznak a Gyöngyök útjára, mellyel elérik a második nap utolsó állomását, a Bányász-úti rétet. A nap végén, itt verik fel a sátrukat a vándortáborozók és maguknak kell tüzet gyújtani és vacsorát készíteni, ehhez a magukkal hozott és az előző nap Szentendrei piacon vásárolt

alapanyagokat fogják felhasználni. A második nap útvonala 13,5 kilométer hosszú (24. ábra).

24. ábra: Második nap domborzati profilja

3. nap: A sátorozóhely elhagyását követően a csoport elindul a kék sávjelzéses (Dobogókő- Pilisszentlászló-Visegrád-Nagymaros, visegrádi rév) turistaúton, majd az elágazáshoz érve a piros sávjelzéses (Csillaghegy-Dömös) úton haladnak tovább. A harmadik nap első állomása a Fülöp kecskefarm lesz, ahol megismerkedhetnek a gazdaság állataival és működésével és részt vehetnek egy kóstolón is, valamint lehetőség van a tábor további napjaira friss sajtokat vásárolni (INT-14). A táborozók a farmot a Salabasina-árkon keresztül érik el, így a Salabasina-kútnál le kell tériük a turistaútról és az árokban ereszkedni lefelé. A tanya megismerését követően Pilisszentkereszt felé veszi a csoport az irányt, ehhez át kell kelniük a 1111-es számú főúton. Elérve a Dera-patakot, az út belecsatlakoznak a Gyöngyök Útja nyugati útvonalába, mely keresztülvezeti a csapatot a Dera-szurdokon. A hasadék előtt lehetőség van megpihenni a Dera-szurdok alsó parkolójában. Itt található a régi idők emlékét őrző mészégető kemence, melyet belülről is meg lehet tekinteni. Beérve a településre a 2. Pálos úton, a Remeték útján halad tovább a csoport, mely a Ciszterci Apátság romjaihoz, majd a Klastrom kúthoz vezet. Itt lehetőség van kipihenni az út fáradalmait. A Pálos úton visszatérve a településre, a nap utolsó előtti állomása felé veszik az irányt a táborozók. A piros sávjelzéses turistaúton (Dömös – Budaörs) mennek a szállásuk felé. Útközben felfedezik, a Jéggombás-barlangot. Ezt követően az útvonalon tovább haladva elérik a szállásukat, a Báró Eötvös Lóránd Mendékházat Dobogókőn, ahol lehetőség van meleg ételt igényelni vacsorára. A harmadik nap útvonala 18,3 kilométer hosszú (25. ábra).

25. ábra: Harmadik nap domborzati profilja

4. nap: A negyedik nap első állomása Dobogókőn található, egy úgynevezett expedíción (Gusztáv naplója) vesznek részt a diákok, melynek keretében meg kell találniuk a különböző nyomokat (INT-15). Ebben a játékban a táborozók több kisebb csoportra oszlanak és Dobogókőn és környékén felfedezik az erdőt. A programot követően elindul a csoport a piros sávjelzésű (Dömös – Budaörs) útvonalon, majd az elágazáshoz érve a sárga keresztjelzésű (Cigány-pusztá – Mária-pad – Dobogókői-tisztás) turistaúton mennek tovább. Az út mentén található a Zsivány-sziklák, melyek a monda szerint IV. Béla kincseit rejtették, ezeket zsiványok keresték, azonban nem találták. Innen eredhet az érték elnevezése (INT-16). A sziklák jó mászófelületként szolgálnak a diákok számára. Az úton elágazáshoz érve a piros keresztjelzésű (Vörös út – Simon halála – Mária-pad) útvonalon mennek tovább a táborozók. A turistaút a Jóreménység barlang mellett halad el, így van lehetőség arra, hogy ezt az értéket is megismerjék a diákok. Az első elágazásnál folytatja a csoport az útját ugyanezen a vonalon, majd a következő lehetőségnél a 2. Pálos út – Remeték útján haladnak tovább. Az út egyszer csak elágazik, itt tovább halad a csoport, a nyomvonal a Boldog Özséb kilátóhoz vezet. Az elágazáshoz visszatérve a kirándulók elkezdnek lefelé ereszkedni, az út során a Szeretet forrás mellett haladnak el, mely pihenőhelyként is szolgál. A negyedik nap utolsó állomása felé veszi a csapat az irányt, az elágazásnál rátérnek a fekete lovas jelzésre (Csobánkai-nyereg – Som-hegyi th.), mely a Som-hegyi Turistaházhoz vezet. A szálláson a vándortáborozók maguknak készítik vacsorát, ennek értelmében az útközben vásárolt és otthonról hozott alapanyagok állnak rendelkezésükre. Ezen a helyen szintén van lehetőség tűzrakásra, bográcsozásra. A negyedik nap útvonala 15,2 kilométer hosszú (26. ábra).

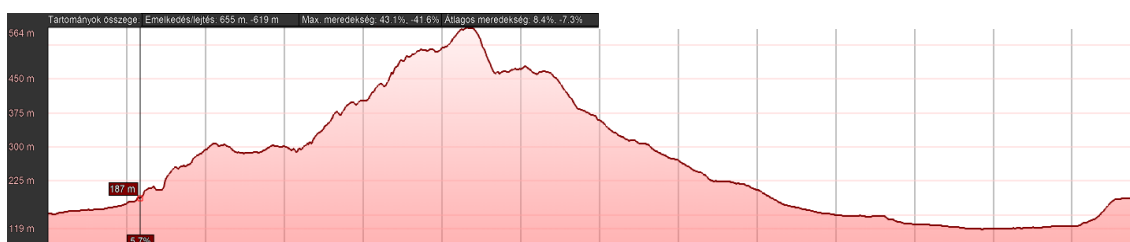
26. ábra: Negyedik nap domborzati profilja

5. nap: A fekete lovas úton indul el a csoport, ahonnan előző nap érkezett. Csobánka irányába haladnak tovább, az útelágazásnál a piros jelzésű tanösvényen keresztül érik el a Szent-kutat, valamint a mellette található Sarlós Boldogasszony-kápolnát. A terület pihenőhelyként is szolgál, amely alkalmas egy online elérhető játékra (INT-17). Használata során fontos a kreativitás és jó lehetőséget teremt arra, hogy az eddig átélt élményeket felelevenítsék és megfogalmazzák miket tettek az elmúlt napokban a környezettudatosság jegyében. Ezt követően az útvonalon tovább haladva beérnek Csobánka településére, ahol lehetősége van a csoportnak megnézni a Szent Gabriel arkangyal Szerb ortodox templomot. A kulturális értéket elhagyva a Gyöngyök útja nyugati útvonalán megy tovább a csoport. Az út egy nagyobb csomóponthoz ér, melynek középpontjában az Oszoly-pihenő található. Innen a piros sávjelzésű (Csillaghegy-Dömös) turistaúton mennek tovább a diákok. Az út mentén található a Prohászka Ottokár Élet Háza, amely az ötödik nap szállását biztosítja. Itt lehetőség van a plusz csomagokat lepakolni és csak a nap további részéhez szükséges dolgokat tovább vinni. A következő állomáshoz, a Breier Farmhoz a piros sávjelzésű (Lom-hegyi-nyereg, Tölgyikrek-Holdvilág-árok-Kiskovácsi puszta aut.m.) úton mennek tovább és az elágazásnál a piros keresztjelzésű úton indulnak el. A tanya felfedezését követően egy vezetett e-bike túrán vesznek részt a diákok (INT-18). A csapat edzettségétől függően lehet kiválasztani az útvonalat. A vándortáborozók ugyanezen az útvonalon visszatérnek az élet házába és közösen elkészítik a tábor utolsó estéjének vacsoráját. A szálláshely nagy terekkel és kerttel rendelkezik, mely közös időtöltésre, játékra nagyon jó helyszín. Az ötödik nap útvonala 13,1 kilométer hosszú (27. ábra).

27. ábra: Ötödik nap domborzati profilja

6. nap: Az utolsó napon a már jól ismert piros sávjelzéses úton (Csillaghegy-Dömös) indul el a csoport, az elágazásnál a Gyöngyök útján halad tovább. A Csikóváráljai parkolót elhagyva, az elágazásnál a zöld körtúra (Csikóváráljai turistaház-Holdvilág-árok) útvonalába csatlakoznak bele. Az elágazásnál a piros keresztjelzésű úton (Lom-hegyi-nyereg, Tölgyikrek-Holdvilág-árok-Kiskovácsi puszta aut.m.) haladnak tovább, a Holdvilág-árokban, majd lefelé indulnak a zöld háromszögjelzésen. A csoport megérkezik Pomáz településére, ahol a zöld sávjelzésű utat követik, mely bevezeti őket a központba. Itt lehetőség van megtekinteni a település kulturális értékeit, majd ezt követően elérkezik a vándortábor utolsó programja, melyhez a sárga sávjelzéses útvonalon lehet eljutni. A helyszínt a Magyar Vár Tábor biztosítja, ahol lehetőség van részt venni egy lovastúrán a Pilisben szakképzett túravezetővel (INT-19). Ezzel az utolsó programmal válik teljessé a vándortábor, melynek keretében nem csak gyalogosan, de kerékpárral és lóháton is felfedezik a diákok a Pilis-hegységet. A hatodik nap útvonala 13,9 kilométer hosszú (28. ábra).

28. ábra: Hatodik nap domborzati profilja

Az egyes napok útvonalait és érintett értékeit, szálláshelyeit, pihenőhelyeit, valamint kiegészítő programjait a javaslati tervlap mutatja be.

5.1.2. A vándortábor környezettudatosságra, valamint fenntarthatóságra ösztönző elemei

A tábor ideje alatt műanyag palackot nem lehet használni, kizárólag kulacsot. Amennyiben a diáknak nem áll rendelkezésére ilyen eszköz, abban az esetben a vándortábor szervezői biztosítanak újrahasznosított alapanyagokból egyet. A sátorozás

éjszakára kölcsönözni lehet sátrat, hálózást és minden ehhez szükséges kiegészítőt. Ezeknek a kezdeményezéseknek is az a célja, hogy felhívja a tudatosságra a figyelmet, feleslegesen ne vásároljanak új termékeket, főleg, ha a tábor miatt lenne rájuk csak szükség. Ez a megoldás könnyíti is a csomagok súlyát.

A tábor ideje alatt környezetbarát mosogató, - mosó - és tisztálkodószereket biztosítanak a szervezők, melynek célja, hogy felhívják a figyelmet arra mennyi felesleges műanyag palackot, valamint vegyszert használunk a mindennapokban. Egy kis odafigyeléssel ezeknek a számát és a káros anyagok összetételét csökkenteni tudjuk. A környezetbarát termékek nem csak a természetet, hanem minket is óv.

A tábor során a hulladék csökkentésére a helyi gazdaságokból és termelőktől vásárolt termékeket fogyasztják a vándortáborozók. A tábor egyes napjain közelebbről is megismernek farmokat a diákok. Az érintett települések önkormányzatai további segítséget nyújthatnak, hogy honnan lehet szezonális friss zöldséget, gyümölcsöt vásárolni. Így a helyi közösséget is támogatják a vándortáborozók. A felhasznált zöldségek és gyümölcsök héját komposztokba tudják kirakni, így ezzel sem termelnek hulladékot.

5.1.3. Az egyént és a közösséget fejlesztő elemek

A tábor ideje alatt a diákoknak lehetősége nyílik kipróbálni magukat, olyan feladatok során, melyekre eddig nem volt lehetőségük. Egymást segítve a közös cél érdekében együttműködni. Az egyes helyszíneken maguknak kell ételt készíteni, adott esetben tüzet gyújtani és rőzsét szedni. Nem terveztem olyan feladatokat, ahol egymás ellen kell versenyezni, hiszen ennek a tábornak az összetartozás, együttműködés erősítése a célja, amiben az egyén is tud fejlődni.

5.2. A Pilis-hegység egyedi vonásai

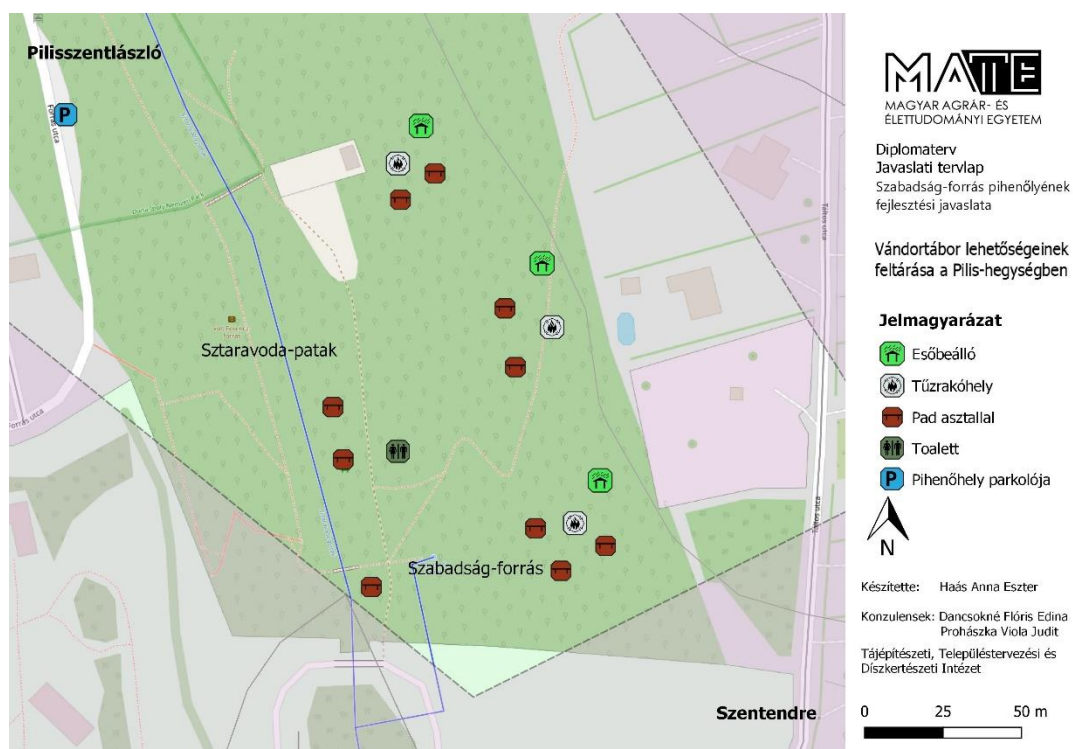
A Pilis-hegység egyedisége a hegyvonulatok és szurdokok váltakozásában rejlik. Ezekben a völgyekben patakok futnak, melyek látképe tovább színesíti a kirándulást. A vándortábor mindegyik túra napja bővelkedik ilyen elemekkel. A Pilis-hegység egyes egyedi elemei fényképeken kerültek szemléltetésre (13. számú melléklet).

5.3. Pihenőhelyek fejlesztési javaslata

Ebben a részben a fejlesztésre javasolt két pihenőhely tervezett kialakítása kerül részletezésre.

5.3.1. Szabadság-forrás pihenőhelyének fejlesztési javaslata

A pihenőhely Szentendrén, a Sztaravoda patak mentén helyezkedik el. A pihenőpont a nevét az itt található Szabadság- forrásról kapta. A pihenőhely parkolója 150 méterre található, a szórt burkolaton húsz autó parkolására van lehetőség. A tervezett kialakítás során, a területen elhelyezésre kerülne három tűzrakóhely, kilenc asztal padokkal és három esőbeálló. A környezet óvása és tisztántartása érdekében egy illemhely is betervezésre került, ahol vízvételi lehetőség is biztosított. Minden tűzrakóhely környezetében található egy esőbeálló, így esős idő esetén is kényelmesen lehet használni a pihenőhelyet (29. ábra).

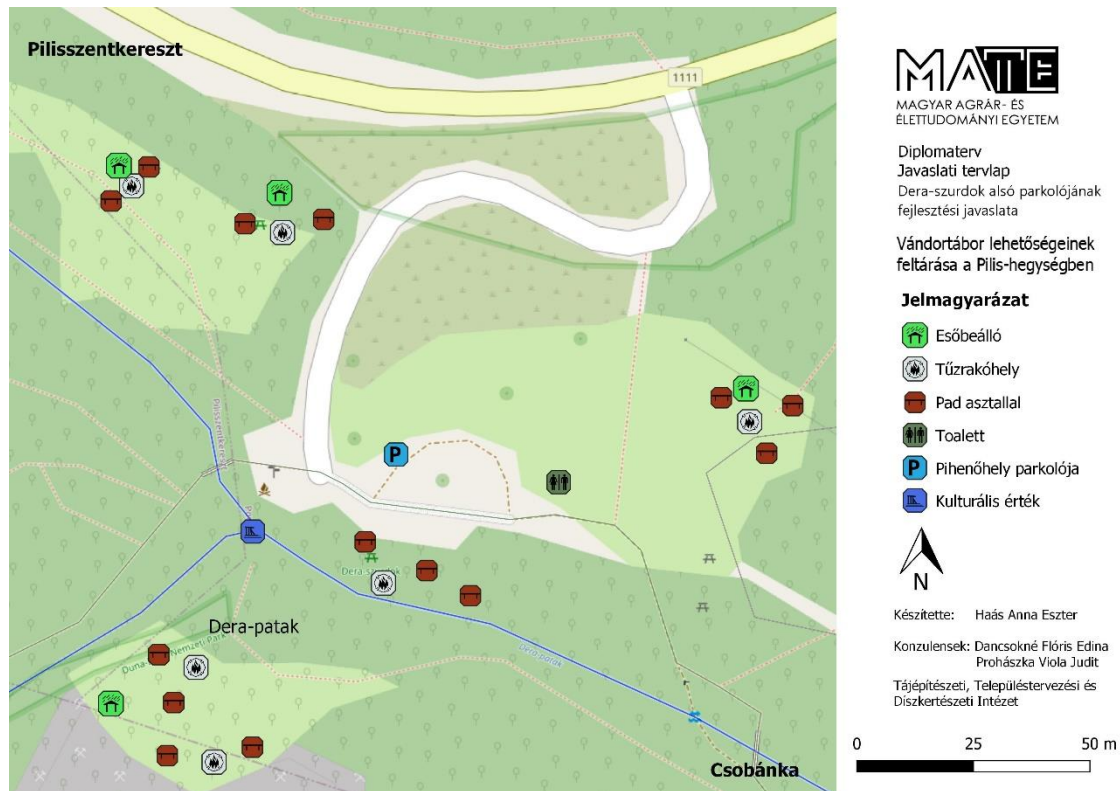

29. ábra: Szabadság-forrás pihenőhelyének fejlesztése javaslata

5.3.2. Dera-szurdok alsó parkolójának fejlesztési javaslata

A Dera-szurdok parkolójában huszonöt-nél több autó parkolására van lehetőség. A pihenőhelyen található egy kulturális érték is, a mészégető kemence, melyet a patakon átkelve lehet elérni. A tervezett kialakítás során, a területen elhelyezésre kerülne négy esőbeálló, hat tűzrakóhely, tizennégy asztal paddal. További fejlesztési javaslatként betervezésre került egy illemhely is, ahol vízvételre is van lehetőség. Ahogy a 30. ábra mutatja a parkoló a pihenőpontok közelében található, azonban vannak olyanok is, melyek kissé távolabb esnek, nyugodtabb helyszínt biztosítva a látogatóknak.

Mindkét pihenőhely esetében fontosnak tartom megvizsgálni a napelem használatának lehetőségét az illemhelyeknél. Javaslom a szürkevíz vegyszermentes kezelését és elszikkasztását a természetbe. A pihenőhelyek berendezései fából készülnek megfelelő védelemmel ellátva az időjárás viszontagságaival szemben.

30. ábra: Dera-szurdok alsó parkolójának fejlesztése javaslata

6. Összegzés

A lehatárolt terület a Pilis-hegységben található és öt települést érint, melyek Szentendre, Pilisszentlászló, Pilisszentkereszt, Csobánka, valamint Pomáz. A diplomadolgozatom a vándortábor kialakításának lehetőségeit vizsgálja a térségben, valamint azt, hogyan lehet színesebbé és edukáló hatásúvá tenni az ilyen típusú táborokat a gimnazista korosztály számára. A kidolgozott értékelési módszertan segítségével meghatározásra kerültek azok az útvonalak, amelyek alkalmasak a vándortábor nyomvonalának. A természeti, illetve kulturális értékek, pihenőhelyek, valamint szálláshelyek közül leválogatásra kerültek azok az elemek, melyek bekapcsolhatók a tábor útvonalába. Az interjúk abban segítettek a munkám, hogy kirajzolódjanak azok a szempontok, melyek elengedhetetlen részét képezik a vándortábornak. Az értékelés alapján a javaslati munkarészben megtervezésre került a vándortábor hat napjának útvonalhálózata, valamint bekapcsolásra kerültek értékek, pihenőhelyek és szálláshelyek. A programba beválogattam olyan helyszíneket és feladatokat, amelyek szemléletformáló hatással bírnak. Szabadság-forrás pihenőhelyre és a Dera-szurdok alsó parkolójának fejlesztésére javaslatokat fogalmaztam meg.

7. Irodalomjegyzék

7.1. Nyomtatott irodalom

- BÁNHIDI, 2004 Bánhidi Attila (2004): Bánhidi Attila (szerk.): Vándortáborozási kézikönyv. Mobilitás, Budapest p.9.
- COLLADO-STAATS-CORRALIZA, 2012 Silvia Collado, Henk Staats, José A. [2023.08.05.] Corraliza (2012): Experiencing nature in children's summer camps: Affective, cognitive and behavioural consequences, S. Collado et al. / Journal of Environmental Psychology 33 (2013) pp. 37-44
[Experiencing nature in children's summer camps: Affective, cognitive and behavioural consequences - ScienceDirect](#)
- CSORBA, 2021 Csorba Péter (2021): Magyarország kistájai, [2023.08.02]
: Meridián Táj- és Környezetföldrajzi Alapítvány, Debrecen pp. 30-31; 314-315; 316-317
<http://real.mtak.hu/121126/1/Csorba%20P.%20Magyar%20kistajai%20MTA.pdf>
- DANI-ÖRDÖG, 2022 Dani-Ördög Dalma: Gumicsizmás tanterem (2022), Szociálpedagógia, Műhely, Budapest
- DÖVÉNYI, 2010 Dövényi Zoltán (szerk.) (2010): Magyarország kistájainak katasztere, MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest. pp. 25-29; 651-655; 661-664
- GEREVICH, 1987 Gerevich László (1987): A pilisi ciszterci apátság, Pest megyei Múzeumok Igazgatósága, Szentendre p.51.
- LASZLOVSZKY–BALOGH–SZABÓ–TÉTÉNYI, 2007 Dr. Laszlovszky József, Dr. Balogh Ákos, [2023.09.01.] Dr. Szabó Péter és Tétényi Éva (2007): Kivonat a PILIS történeti táj – középkori

- királyi birtok és erdőterület védelmi dokumentációjából, Építészfórum, Budapest
<https://epiteszforum.hu/kivonat-a-pilis-torteneti-taj-kozepkori-kiralyi-birtok-es-erdoterulet-vedesi-dokumentaciojabol>
- LISKAI-PERES – Liszkai-Peres Krisztina – Konok Veronika [2023.04.23.]
 KONOK, 2022 (2022): A digitális bennszülöttek nyomában. Bemutatkozik az ELTE Alfa Generáció Labor; anyanyelv-pedagógia XV. évfolyam, 2022/4
[Anyanyelv-pedagógia](#) (anyanyelv-pedagogia.hu)
- MAGYAR Magyar természetjáró szövetség (2016):
 TERMÉSZETJÁRÓ Turista úthálózat és jelzésrendszer, MTSZ
 SZÖVETSÉG 2016 Turistaút Szakbizottsága, Budapest, 32 p.
- MAGYAR, 2018 Magyar Veronika (2018): A középkori [2023.08.31.]
 kolostortáj vizsgálata a monasztikus rendek esetében, Szent István Egyetem, Budapest
http://real-phd.mtak.hu/1521/1/magyar_veronika_ertekazes_DOI.pdf
- NÉMET, 2017 Németh Imre (2017, szerk.): [2023.04.23.]
 Vándortáborozási képzési anyag, A Testnevelési Egyetem és az Országos Erdészeti Egyesület által meghirdetett, „Gyalogos vándortábor-vezető” akkreditált pedagógus továbbképzéshez, Testnevelési Egyetem- Országos Erdészeti Egyesület, Budapest p. 74.
https://tf.hu/files/docs/felnottkepzesi-csoport/Gyalogos_v%C3%A1ndort%C3%A1bor-vezet%C5%91_tananyag.pdf

- PILIS Erdei Vándor, Országos Erdészeti Egyesület (2023): PILIS [2023.03.27.]
2023 Erdei Vándor útikalauz, Országos Erdészeti
Egyesület, Budapest
<https://drive.google.com/file/d/1MUae0cSxRZrqrCAnpzAVhVpwJBlxBmRa/view>
- PILISI PARKERDŐ, Pilisi Parkerdő Zrt. (2017): Hogyan [2023.10.25.]
2017 viselkedjünk a természetben?, Pilisi Parkerdő
Zrt. Visegrád
https://parkerdo.hu/wp-content/uploads/2017/12/Hogyan_viselkedjünk.pdf
- PILISSZENTLÁSZLÓ TAK, 2018 Pilisszentlászló Község Önkormányzata [2023.08.22.]
(2018): Településképi Arculati Kézikönyv,
Pilisszentlászló Község Önkormányzata,
Pilisszentlászló
https://pilisszentlaszlo.hu/wp-content/uploads/2019/12/Pilisszentlaszlo_-_TAK_elfogadasra.pdf
- SÜTTŐ, 2013 Süttő Ildikó (2013): A Pilis északi [2023.08.22.]
területének természeti értékei, Eötvös Lóránd
Tudományegyetem, Budapest
http://www.termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/barlangkut%C3%A1si%20jelent%C3%A9sek/2013/sutto_ildiko_szakdolgozat_2013.pdf
- VÁNDORTÁBOROK, Sándor József (2019): Egy megújuló elem a [2023.07.28]
2019 környezeti nevelésben: A vándortáborok,
Eszterházy Károly Egyetem
Pedagógusképző Központ, Eger
<http://www.irisro.org/pedagogia2019januar/16SandorJozsef.pdf>
- ZALAI-GÖBÖLÖS, Zalai- Göbölös Noémi (2015): A Z és az alfa [2023.08.02.]
2018 generációk jövője a nemzetbiztonsági

- szolgáltatoknál, Belügyminisztérium,
Budapest, Belügyi Szemle, 2018/66 szám 2
<http://real.mtak.hu/113802/1/Zalai-GobolosBelugyiSzemle2018.evi2.szam46-59.pdf>
- ZOMBAINÉ, 2015 Zombainé Tarnótzky Krisztina (2015): [2023.08.02.]
Generációk összehasonlítása, különös tekintettel a Z generáció és tanáraik között fellelhető különbségekre, Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapest
http://dolgozattar.uni-bge.hu/2395/1/Zombaine_Szakdolgozat.pdf

7.2. Internetes források

- INZ-01 <https://zarandoktabor.hu/mi-a-zarandoktabor> [2023.03.27.]
- INT-02 <https://vandortabor.hu/> [2023.03.27.]
- INT- 03 <https://coloniesestiupyrene.com/en/the-pyrene-camp/> [2023.05.02]
- INT-04 <https://tekeregj.hu/turistajelzesek/> [2023.05.01]
- INT-05 <https://palosrend.hu/hirek/tematikus-palos-utakon-budatol-a-dunakanyarig-atadtak-a-pilisi-palos-tematikus-utakat/> [2023.08.02]
- INT-06 <https://mariaut.hu/> [2023.08.02]
- INT-07 <https://www.gyongyokutja.hu/hu/margaritarum-gyongyok-utja/utvonalak/alaput/> [2023.08.27.]
- INT-08 https://budapest.hu/Documents/BKAE/2019-2020/12_BK%C3%81%C3%89-2020_I-2-Z%C3%B6ldfel%C3%BCletek.pdf [2023.09.12.]
- INT-09 <https://www.turistamagazin.hu/hir/az-ország-kek-utja-es-egy-ikonikus-turamozgalom-tortenete> [2023.09.12.]
- INT-10 <https://pilisinfo.hu/novenyzet> [2023.09.03.]
- INT-11 <https://pilisinfo.hu/allatvilag> [2023.09.03.]
- INT-12 <https://parkerdo.hu/turizmus/taborozohelyek/> [2023.10.15.]

INT-13	https://skanzen.hu/hu/programok/orokseghely/kenyerkeszito-workshop	[2023.10.20.]
INT-14	https://www.facebook.com/fulopkecskefarm/?locale=hu_HU	[2023.10.20.]
INT-15	https://egykispanorama.hu/thirring-expedicio/	[2023.10.20.]
INT-16	https://trekhunt.com/hu/article/zsivany-sziklak/	[2023.10.23.]
INT-17	https://www.drawize.com/	[2023.11.04.]
INT-18	https://breierfarm.hu/programok/vezetett-e-bike-tura-egyeni-bringazas-vagy-aktiv-csapatepites/	[2023.10.20.]
INT-19	https://magyarvar.hu/programjaink/64afc211edf2179995e0b7d0	[2023.10.20.]

8. Ábrajegyzék

1. ábra: Petőfi-pihenő.....	7
2. ábra: Folyamatábra	8
3. ábra: Elérhetőségi vizsgálat	16
4. ábra: Tervezési terület lehatárolása.....	17
5. ábra: Pilisi ciszterci apátság helyszínrajza.....	19
6. ábra: Pilis kistáj lehatárolása.....	20
7. ábra: Visegrádi-hegység lehatárolása	21
8. ábra: Vác-Budai-Duna-völgy lehatárolása.....	22
9. ábra: baracklevelű harangvirág (<i>Campanula persicifolia</i>) és nagyzezerjófű (<i>Dictamnus albus</i>).....	24
10. ábra: Védeltségek: 1.Natura 2000 különleges madárvédelmi és természetmegőrzési területek; 2.Országos Ökológiai Hálózat területe; 3.Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal védett területek; 4.UNESCO Bioszféra Rezervátum területe.....	26
11. ábra: Szabadság-forrás, Keresztelő Szent János plébániatemplom	27
12. ábra: Kék kereszt jelzésű turista útvonal (Bükkös-patak-völgye–Lajos-forrás–Zengő-völgy)	28
13. ábra: Pilis-hegység turista útvonalai	28
14. ábra: Czibulka János Kőhegyi Menedékház	29
15. ábra: Körösi -Csoma Sándor-emlékmű pihenőhely	29
16. ábra: Értékelő munkarész módszertana	32

17. ábra: Bölcső-hegyi kilátó; Dera-szurdok völgye	34
18. ábra: Kitáblázott útvonal a Pilisben	37
19. ábra: 1.kép: Zöld sávjelzéses (Pomáz, HÉV-állomás–Kő-hegy–Dömörkapu, tábor aut.m.) turistaút mentén található János-forrás	38
20. ábra: Som-hegyi turistaház	41
21. ábra: Bányász-úti rét sátorozóhely	42
22. ábra: Első nap domborzati profilja.....	49
23. ábra: Petőfi-pihenő interaktív eleme	48
24. ábra: Második nap domborzati profilja.....	50
25. ábra: Harmadik nap domborzati profilja.....	51
26. ábra: Negyedik nap domborzati profilja	52
27. ábra: Ötödik nap domborzati profilja.....	53
28. ábra: Hatodik nap domborzati profilja.....	53
29. ábra: Szabadság-forrás pihenőhelyének fejlesztése javaslata	55
30. ábra: Dera-szurdok alsó parkolójának fejlesztése javaslata.....	56

9. Táblázatjegyzék

1. táblázat: Tematikus útvonalak	15
2. táblázat: Pilis-hegység turista- és vendégházai.....	29
3. táblázat: Pilis-hegység pihenői	29
4. táblázat: Pilis-hegység táborozó helyei.....	30
5. táblázat: Természeti és kulturális értékek értékelési módszere	34
6. táblázat: Turista útvonalak értékelési módszere	38
7. táblázat: Szálláshelyek értékelési módszere	40
8. táblázat: Sátorozóhelyek értékelése	43
9. táblázat: Pihenőhelyek értékelési módszere	44
10. táblázat: Interjúk értékelő táblázata	45

I. Nyilatkozat

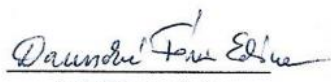
NYILATKOZAT

Haás Anna Eszter (név) (hallgató Neptun azonosítója: FS002Q) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő
védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: Budapest, 2023 év november hó 5. nap

belső konzulens

II. Nyilatkozat

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Haás Anna Eszter
A Hallgató Neptun kódja: FS002Q
A dolgozat címe: Vándortábor lehetőségeinek feltárása a Pilis-hegységben
A megjelenés éve: 2023.
A konzulens intézetének neve: Tájépítészeti, Településtervezési és Díszkertészeti Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottnak tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2023. év november hó 06. nap

Hallgató aláírása

8. Mellékletek

1. számú melléklet: Klasszikus útvonalak

KLASSZIKUS ÚTVONALAK	
Sávjelzés (kék, piros, sárga, zöld)	Turisztikailag fontosabb kiindulási pontokat köt össze, kék sávjelzés az Országos Kéktúra jelölése
Álló kereszt (kék, piros, sárga, zöld)	Fő jelzéseket összekötő, tereptárgyakhoz leágazást jelző turistajelzés
Háromszög jelzés (kék, piros, sárga, zöld)	Hegytetőkre, kilátópontokra vezető útvonalak jelzése
Négyzet jelzés (kék, piros, sárga, zöld)	Turista szálláshelyekhez, lakott területre vezető utak jelzése
Kör jelzés (kék, piros, sárga, zöld)	Forrásokhoz, kutakhoz és egyéb vízvételi lehetőséghez vezető utak jelzése
T vagy átlós sáv jelzés (kék, piros, sárga, zöld)	Tanösvények, ismeretterjesztő útvonalak jelzése, újonnan létesített útvonalaknál a piros és zöld jelzést alkalmazzák
Irányított kör (kék, piros, sárga, zöld)	A körtúra jelzése, a kiindulási és az érkezési pont megegyezik, jelzésváltás nélkül vezet vissza a kezdőpontba
Kerékpáros jelzés (kék, piros, sárga, zöld)	Kerékpáros útvonal jelzése
Lófej jelzés (fekete, piros)	Lovas útvonal jelzése

2. számú melléklet: Értéktár- természeti értékek

ÉRTÉKLELTÁR-TERMÉSZETI		
Kód	Település	Érték
Patak:		
Sz_p 1.	Szentendre	Bükkös-patak
Sz_p 2.	Szentendre	Sztaravoda-patak(öregvíz)
Sz_p 3.	Szentendre	Dera-patak
Sz_p 4.	Szentendre	Sztelin-patak
Psz_p 5.	Pilisszentlászló	Apát-kúti- patak
Psz_p 6.	Pilisszentlászló	Lepence-patak
Pk_p 7.	Pilisszentkereszt	Kovács-patak/Dera-patak
P_p 8.	Pomáz	Dera-patak
Forrás:		
Sz_f 1.	Szentendre	Lajos-forrás
Sz_f 2.	Szentendre	Csepel-forrás
Sz_f 3.	Szentendre	Kálmán-forrás
Sz_f 4.	Szentendre	Kucsera Ferenc-forrás
Sz_f 5.	Szentendre	Szabadság-forrás
Pk_f 6.	Pilisszentkereszt	Kovács-forrás
Pk_f 7.	Pilisszentkereszt	Klastrom-forrás
Pk_f 8.	Pilisszentkereszt	Trézsi a szeretet forrása
Cs_f 9.	Csobánka	Szent-kút
P_f 10.	Pomáz	Kárpát-forrás
P_f 11.	Pomáz	Domini-forrás
P_f 12.	Pomáz	Gyopár-forrás
P_f 13.	Pomáz	Hajós Ferenc- forrás
P_f 14.	Pomáz	János-forrás
P_f 15.	Pomáz	Lajos-forrás
P_f 16.	Pomáz	Csepel-forrás

Vízesés:		
Sz_v 1.	Szentendre	Anna-völgyi vízesés
Sz_v 2.	Szentendre	Dömör-kapu
Tó:		
Sz_t 1.	Szentendre	Kőhegyi-tó
Sz_t 2.	Szentendre	Mély-mocsár
Sz_t 3.	Szentendre	Jávor-tó
Kilátó:		
Sz_k 1.	Szentendre	Bölcső-hegyi-kilátó
Sz_k 2.	Szentendre	Petőfi-pihenő
Sz_k 3.	Szentendre	Asztal-kő
Psz_k 4.	Pilisszentlászló	Pilisszentlászló hegytető
Pk_k 5.	Pilisszentkereszt	Boldog Özséb-kilátó
P_k 6.	Pomáz	Csikóvár kilátó
Barlang:		
Sz_b 1.	Szentendre	Vasas-szakadék 1. sz. barlangja
Sz_b 2.	Szentendre	Sas-kövi-barlang
Pk_b 3.	Pilisszentkereszt	Pilis-barlang
Pk_b 4.	Pilisszentkereszt	2. sz. víznyelő barlang
Pk_b 5.	Pilisszentkereszt	Szopláki-ördöglyuk
Pk_b 6.	Pilisszentkereszt	Jóreménység-barlang
Pk_b 7.	Pilisszentkereszt	Jéggombás-barlang
Cs_b 8.	Csobánka	Macska-barlang
Cs_b 9.	Csobánka	Ziribári-barlang
Cs_b 10.	Csobánka	Mackó-barlang
P_b 11.	Pomáz	Y-ágú-barlang
P_b 12.	Pomáz	Weislich-barlang
Szikla/kő:		
Sz_sz 1.	Szentendre	Ikon-kő
Pk_sz 2.	Pilisszentkereszt	Vaskapu-szikla
Pk_sz 3.	Pilisszentkereszt	Zsivány-sziklák
Árok:		
P_á 1.	Pomáz	Salabasina-árok
P_á 2.	Pomáz	Holdvilág-árok
Szurdok:		
Pk_szu 1.	Pilisszentkereszt	Dera-szurdok
Egyéb:		
Psz_e 1.	Pilisszentlászló	védett idős fa

3. számú melléklet: Értéktár- kulturális értékek

ÉRTÉKLELTÁR-KULTURÁLIS		
Kód	Település	Érték
Rom:		
Pk_r 1.	Pilisszentkereszt	Ciszterci apátság romjai
P_r 1.	Pomáz	Római villa
Templom, kápolna		
Sz_t 1.	Szentendre	Pozsarevacska Templom
Sz_t 2.	Szentendre	Szentendrei Evangélikus templom
Sz_t 3.	Szentendre	Szentendrei Szent Péter-Pál-templom
Sz_t 4.	Szentendre	Római Katolikus Plébánia
Sz_t 5.	Szentendre	Blagoveštenska templom
Sz_t 6.	Szentendre	Szentendrei Keresztelő Szent János-plébániatemplom
Sz_t 7.	Szentendre	Belgrád Szerb ortodox székesegyház
Sz_t 8.	Szentendre	Szentendrei Református templom
Sz_t 9.	Szentendre	Szentendrei Baptista Imaház
Sz_t 10.	Szentendre	Preobrazsenszka templom
Sz_t 11.	Szentendre	Szentendrei Szent András Katolikus templom
Sz_t 12.	Szentendre	Mándi Református templom
Sz_t 13.	Szentendre	Mándoki görögkatolikus templom
Sz_t 14.	Szentendre	Óbudavári Katolikus templom
Sz_t 15.	Szentendre	Flórián-kápolna
Psz_t 1.	Pilisszentlászló	Pilisszentlászlói Dharma Kincse Zen Templom
Psz_t 2.	Pilisszentlászló	Szűz Mária bemutatása kápolna
Psz_t 3.	Pilisszentlászló	Pilisszentlászlói Szent László király templom
Pk_t 1.	Pilisszentkereszt	Pilisszentkereszt Római Katolikus Templom
Cs_t 1.	Csobánka	Sarlós Boldogasszony kápolna
Cs_t 2.	Csobánka	Csobánkai Szent Anna templom
Cs_t 3.	Csobánka	Pomáz-Csobánkai Református Társegyházközség imaháza
Cs_t 4.	Csobánka	Csobánkai Szerb ortodox templom
P_t 1.	Pomáz	Pomázi Szent István király templom
P_t 2.	Pomáz	Pomázi Református templom
P_t 3.	Pomáz	Szerb Ortodox Szent György-templom
Zarándokhely, kálvária		
Sz_z 1.	Szentendre	Katolikus kálvária (Pajor-kúria)
Sz_z 2.	Szentendre	Szerb kálvária
Psz_z 1.	Pilisszentlászló	Pilisszentlászlói Kálvária
Pk_z 1.	Pilisszentkereszt	Kálvária stáció
Cs_z 1.	Csobánka	Élet Háza – Zarándokház – Csobánka (Margitligeti kastély)
Kastély, villa		
Cs_k 1.	Csobánka	Bikár villa
P_k 1.	Pomáz	Teleki-Wattay- kastély
P_k 2.	Pomáz	Jordán-Tregele kúria
Emlékhely		
Sz_e 1.	Szentendre	Kalmár-kereszt
Pk_e 1.	Pilisszentkereszt	Tholt Albert-emlékpark
P_e 1.	Pomáz	Honalapítási emlékmű
P_e 2.	Pomáz	Luppa–Mandics-Mauzóleum
Ipari emlék		
Pk_i 1.	Pilisszentkereszt	Mészégető kemence

4. számú melléklet: A lehatárolt terület turista útvonalai

TURISTA ÚTVONALAK		
Útvonal típusa	Útvonal	Kód
Gyalogos útvonalak		
Kék háromszög	Visegrád, Várkert aut.m-Visegrád, Mogyoró-hegy-Nagy-Villám, Zsitvay-kilátó	2501857
Kék kereszt	Bükkös-patak-völgye – Lajos-forrás – Zengő-völgy	2870839
Kék kereszt	Pilisszentkereszt, pilisszántói elágazás aut. m. – Kanyargós-patak-völgye – Dobogókői-erdő, Zsivány körút	3593591
Kék kör	Mátyás-forrás	14555893
Kék sávjelzés	Dobogókő- Pilisszentlászló-Visegrád-Nagymaros, visegrádi rév	2117154
Piros háromszög	Kaincz-forrás-Prédikálószerék-Dobogókő, elágazás	1826930
Piros háromszög	Oszoly-erdő – Oszoly-rét	4117924
Piros kereszt	Vízverés nyerge-Bertényi Miklós Fűvészkert	14361053
Piros kereszt	Lom-hegyi-nyereg, Tölgyikrek-Holdvilág-árok-Kiskovácsi puszta aut.m.	2119687
Piros kereszt	Csobánka, községháza – Oszoly utca	3917663
Piros kereszt	Vörös út – Simon halála – Mária-pad	4117003
Piros sávjelzés	Leányfalu, há. – Pilisszentlászló – Nagymaros	1576410
Piros sávjelzés	Csillaghegy-Dömös	11145136
Piros sávjelzés	Dömös – Budaörs	1260115
Piros tanösvény	Szent-kúti ösvény (Csobánkai templomok – Szent-kút)	4120212
Piros tanösvény	Oszoly-ösvény (Csobánka, Oszoly-pihenő – Oszoly-csúcs)	4120196
Piros tanösvény	Erdőszéli ösvény (Csobánka, Margitliget – Csobánkai-nyereg – Csobánkai templomok)	4120169
Piros tanösvény	Mackó-barlang ösvény (Csobánka, Oszoly-pihenő – Mackó-barlang)	4120209
Piros tanösvény	Fehér sziklák ösvény (Csobánka, Margitliget – Oszoly-csúcs – Csobánkai templomok)	4120194
Sárga kereszt	Oszoly-nyereg – Kossuth Lajos utca – Csobánka, községháza aut. m.	3981236
Sárga kereszt	Cigány-pusztá – Mária-pad – Dobogókői-tisztás	2595724
Sárga kereszt	Cseresznyés-árok – Sás-völgy	3406164
Sárga négyzet	Sás-völgy – Cseresznyés-erdő	7086714
Sárga sávjelzés	Dömös, há. – Dobogókő – Szentendre, HÉV vá.	1260114
Sárga sávjelzés	Pilisborosjenő – Kevély-nyereg – Pomáz	2078959
Sárga tanösvény	Kő-hegyi tanösvény	3406209
Sárga tanösvény	Bükkös-patak tanösvény	3981237
Zöld háromszög	Pomáz, Mesélő-hegyi dűlő – Lajos-forrás – Dömörkapu, aut. ford.	2596952
Zöld kereszt	Pomáz, Árpád-kilátó – Gyopár-forrás – Karolina-árok	2119688
Zöld kereszt	Hegytető, autóparkoló-Szarvas-szerű	4855041
Zöld kereszt	Dömörkapu, aut. ford. – Bükkös-patak völgye	2870770
Zöld kereszt	Hunfalvy út (Klastrompuszta th. – Két-bükkfa-nyereg – Dobogókő, hegytető aut. m.)	1260113
Zöld körtúra	Csikóvárjai turistaház-Holdvilág-árok	4123762
Zöld négyzet	Gyopár-forrás-Csikóvárja-Csikóvárjai turistaház	2057825

Zöld sávjelzés	Szentendre, Szarvashegytelep aut.m. - Pilisszentlászló-Visegrád	1576409
Zöld sávjelzés	Pomáz, HÉV-állomás – Kő-hegy – Dömörkapu, tábor aut. m.	2664563
Zöld sávjelzés	Kesztlőc, Szabadság tér aut. m. – Pilis-oldal – Csobánka, Margitliget	1465007
Tematikus útvonalak		
Gyöngyök útja		3883840
Gyöngyök útja- Via Margaritarum Nyugat		4057053
Pálos út	3. Szeretet útja	1826929
Pálos út	3. Szeretet útja	14612939
Pálos út	Remeték útja	14295681
Kerékpáros útvonalak		
Kék kerékpár	Királyok útja 3. szakasz Pilisszentkereszt-Visegrád	4073727
Zöld kerékpár	Szentendre - Lom-hegyi-nyereg - Kakas-hegy	5493438
Zöld kerékpár	Pap-rét-Szentendre	4073729
Zöld kerékpár	Visegrád-Mester-rét-Pap-rét	4069945
Lovas útvonalak		
Lovasút	Király-kúti-nyereg - Kő-hegy	8447954
Lovasút	Csobánkai-nyereg – Som-hegyi th.	8947653

5. számú melléklet: Interjúfonal

INTERJÚ KÉRDÉSEI	
Sorszám	Útvonal
1.	Milyen típusú vándortáborokat szervezett eddig? Hány alkalommal és mi volt az úticél?
2.	Az iskola tudta finanszírozni részben vagy teljesen a tábort?
3.	Diplomamunkámban 5 naposra tervezem a vándortáborokat. Tapasztalatai alapján, hány naposra érdemes tervezni, ami a vezetőknek és a diákoknak egyaránt élvezhető?
4.	Véleményem szerint a tervezett vándortábor a terepi viszonyok és a nomádabb körülmények miatt a középiskolás korosztálynak való. Hány éves kortól javasolja az ilyen típusú túrákat? Milyen korosztály szokott részt venni a táborokban?
5.	Mi alapján kerül meghatározásra az úticél? Mik a fő tervezési szempontok?
6.	Hogyan oszlanak meg a napok? Minden nap új szállásra szoktak menni, vagy csillagtúrákat is csinálnak?
7.	Hogyan épül fel egy napjuk, hetük? Vannak tematikus napok?
8.	A túrázáson kívül milyen programokat szoktak betervezni a tábor idejére?
9.	Milyen konfliktusok merülnek fel a szervezésben és a megvalósításban? (elmélet és gyakorlat lehetséges ütközése)
10.	Milyen szállásokon szoktak megszállni? Mit preferálnak jobban a diákok? (sátor/íjűsági tábor/ turistaház)
11.	Részt kell vállalniuk a diákoknak az étkezések előkészítésében? Ha, igen, hogyan oszlanak meg a feladatok?
12.	Mik azok a kötelező elemek, amelyeket tartalmaznia kell a hátizsáknak?
13.	Szoktak igénybe venni csomagszállítást?
14.	A diplomamunkámban nagy hangsúlyt szeretnék fektetni az edukációra. Fontosnak tartom, hogy a diákok megismerjék a természeti és kulturális értékeket a helyszíneken, ezáltal kapjanak valami „útravalót”. Milyen edukáló, de mégis élvezetes programokat, feladatokat javasol a gimnazisták számára? Mi köti le a mai diákokat? (Játszva tanulni)
15.	Mit gondol, mik azok a programok, amelyek közösségépítő szereppel bírnak?
16.	Mi a véleménye a vándortáborról? Milyen előnyei és hátrányai vannak?
17.	A jövőben tervez további vándortáborokat szervezni?

6. számú melléklet: Kiegészítő programok feltárása

KIEGÉSZÍTŐ PROGRAMOK		
Település	Helyszín	Foglalkozás
Szentendre	Szentendre belvárosa	Kulturális értékek megismerése
Szentendre	Szentendrei Skanzen	Kenyérkészítő workshop
Pomáz	Fülöp Kecsefarm	Gazdaság megismerése, helyi termék kóstolás
Pilisszentkereszt	Dobogókő	Thüring mentőexpedíció
Pomáz	Beier Farm	Gazdaság megismerése, helyi termék kóstolás, e-bike túra a Pilisben
Pomáz	Magyar Vár	Vezetett tereplovaglás

7. számú melléklet: Természeti értékek értékelési ponttáblázata

ÉRTÉKLELTÁR-TERMÉSZETI ÉRTÉKEK							
Kód	Érték jelentősége	Érték állapota	Érték bemutatása	Érték bemutatása vezetett módon	Érték elérhetősége	Érték veszélyeztetettsége	ÖSSZPONTSZÁM
Patak:							
Sz_p 1.	1	1	2		1	2	7
Sz_p 2.	1	1	2		1	2	7
Sz_p 3.	1	1	2		1	2	7
Sz_p 4.	1	1	2		1	2	7
Psz_p 5.	1	1	2		1	2	7
Psz_p 6.	0	1	2		1	2	6
Pk_p 7.	1	2	2		1	2	8
P_p 8.	1	1	2		1	2	7
Forrás:							
Sz_f 1.	2	2	2		2	2	10
Sz_f 2.	2	2	2		1	2	9
Sz_f 3.	2	1	1		2	2	8
Sz_f 4.	2	2	2		2	2	10
Sz_f 5.	2	1	1		1	2	7
Pk_f 6.	2	0	1		2	2	7
Pk_f 7.	2	2	2		2	2	10
Pk_f 8.	2	2	2		1	2	9
Cs_f 9.	1	2	2		2	2	9
P_f 10.	2	1	1		1	2	7
P_f 11.	2	1	1		2	2	8
P_f 12.	2	1	1		2	1	7
P_f 13.	2	0	1		2	2	7
P_f 14.	2	1	1		2	1	7
Vizesés:							
Sz_v 1.	1	2	1		2	2	8
Sz_v 2.	1	1	1		2	2	7
Tó:							
Sz_t 1.	1	1	1		0	1	4
Sz_t 2.	1	1	1		0	1	4
Sz_t 3.	1	1	1		0	1	4
Kilátó:							
Sz_k 1.	0	2	2		0	2	6
Sz_k 2.	0	2	2		2	1	7
Sz_k 3.	0	1	1		0	2	4
Psz_k 4.	0	1	1		2	2	6
Pk_k 5.	0	2	2		2	2	8
P_k 6.	0	1	1		1	2	5

Barlang:							
Sz_b 1.	2	2	2		1	2	9
Sz_b 2.	2	2	2		0	2	8
Pk_b 3.	2	1	1	1	0	1	6
Pk_b 4.	2	1	1		2	1	7
Pk_b 5.	2	1	1		1	1	6
Pk_b 6.	2	1	2		1	2	8
Pk_b 7.	2	2	1		1	2	8
Cs_b 8.	0	1	2		1	2	6
Cs_b 9.	2	1	2		1	2	8
Cs_b 10.	2	1	2		1	2	8
P_b 11.	2	1	1		1	1	6
P_b 12.	2	0	0		1	0	3
Szikla/kő:							
Sz_sz 1.	1	1	1		1	2	6
Pk_sz 2.	1	1	1		1	1	5
Pk_sz 3.	1	1	1		1	2	6
Árok:							
P_a 1.	1	1	2		2	2	8
P_a 2.	1	1	2		2	2	8
Szurdok:							
Pk_szu 1.	1	1	2		2	2	8
Egyéb:							
Psz_e 1.	1	1	1		0	1	4

8. számú melléklet: Kulturális értékek értékelési ponttáblázata

ÉRTÉKLELTÁR-KULTURÁLIS ÉRTÉKEK							
Kód	Érték jelentősége	Érték állapota	Érték bemutatása	Érték bemutatása vezetett módon	Érték elérhetősége	Érték veszélyeztetettsége	ÖSSZPONTSZÁM
Rom:							
Pk_r 1.	1	1	2		1	1	6
P_r 1.	1	0	1		1	2	5
Templom, kápolna							
Sz_t 1.	1	2	1		2	2	8
Sz_t 2.	1	2	2		2	2	9
Sz_t 3.	1	2	2		2	2	9
Sz_t 4.	1	2	2		2	2	9
Sz_t 5.	1	2	2		2	2	9
Sz_t 6.	1	2	2		2	2	9
Sz_t 7.	1	2	2		2	2	9
Sz_t 8.	1	2	2		2	2	9
Sz_t 9.	0	2	2		2	2	8
Sz_t 10.	1	2	1		2	2	8
Sz_t 11.	1	2	2		2	2	9
Sz_t 12.	1	2	2		2	2	9
Sz_t 13.	1	2	2		2	2	9
Sz_t 14.	1	2	2		2	2	9
Sz_t 15.	1	2	1		2	2	8
Psz_t 1.	0	2	1		2	2	7
Psz_t 2.	1	2	2		2	2	9
Psz_t 3.	1	2	2		2	2	9
Pk_t 1.	1	2	2		2	2	9
Cs_t 1.	1	2	2		2	2	9

Cs_t 2.	1	2	2		2	2	9
Cs_t 3.	0	2	2		2	2	8
Cs_t 4.	1	2	2		2	2	9
P_t 1.	1	2	2		2	2	9
P_t 2.	1	2	2		2	2	9
P_t 3.	1	2	2		2	2	9
Zarándokhely, kálvária							
Sz_z 1.	1	1	0		2	2	6
Psz_z 1.	1	2	2		2	2	9
Pk_z 1.	1	1	2		2	2	8
Cs_z 1.	1	2	2		2	2	9
Kastély							
P_k 1.	1	2	2		2	2	9
Emlékhely							
Sz_e 1.	1	2	1		2	2	8
Pk_e 1.	0	1	1		1	2	5
P_e 1.	0	2	1		0	2	5
P_e 2.	0	1	1		1	2	5
Ipari emlék							
Pk_i 1.	1	2	2		2	2	9

9. számú melléklet: Turista útvonalak értékelési ponttáblázata

TURISTA ÚTVONALAK						
Útvonal típusa	Kód	Útvonalak bejárhatósága	Útvonalak bejárhatósága- jól kitáblázott útvonal	Útvonal nehézségi szintje	Értékek száma az útvonal mentén	ÖSSZPONTSZÁM
Gyalogos útvonalak						
Kék háromszög	2501857	1	1	1	0	3
Kék kereszt	2870839	1		1	1	3
Kék kereszt	3593591	1	1	1	1	4
Kék kör	14555893	2		2	0	4
Kék sávjelzés	2117154	1	1	1	0	3
Piros háromszög	1826930	0	1	0	0	1
Piros háromszög	4117924	1	1	1	0	3
Piros kereszt	14361053	1	1	1	0	3
Piros kereszt	2119687	1	1	1	1	4
Piros kereszt	3917663	1		1	0	2
Piros kereszt	4117003		1			
Piros sávjelzés	1576410	1	1	1	0	3
Piros sávjelzés	11145136	1		1	1	3
Piros sávjelzés	1260115	1	1	1	1	4
Piros tanösvény	4120212	1		1	1	3
Piros tanösvény	4120196	0	1	0	0	1
Piros tanösvény	4120169	1	1	1	1	4
Piros tanösvény	4120209	0	1	0	0	1
Piros tanösvény	4120194	0		0	1	1
Sárga kereszt	3981236	1	1	1	0	3
Sárga kereszt	2595724		1			
Sárga kereszt	2501948	1	1	1	0	3
Sárga kereszt	3406164	1	1	1	0	3
Sárga négyzet	7086714	2	1	1	0	4
Sárga sávjelzés	1260114	1	1	1	2	5
Sárga sávjelzés	2078959	1		1	0	2
Sárga tanösvény	3406209	1	1	1	1	4
Sárga tanösvény	3981237	2	1	2	2	7
Zöld háromszög	2596952	1		1	1	3
Zöld kereszt	2119688	1	1	1	1	4
Zöld kereszt	4855041	1	1	1	0	3

Zöld kereszt	2870770	2		2	1	5
Zöld kereszt	1260113	1	1	1	0	3
Zöld körtúra	4123762	1		1	1	3
Zöld négyzet	2057825	2		2	0	4
Zöld sávjelzés	1576409	1	1	1	2	5
Zöld sávjelzés	2664563	1	1	1	2	5
Zöld sávjelzés	1465007	2	1	2	2	7
Gyöngyök útja	3883840	1	1	1	2	5
Gyöngyök útja- Via Margaritarum Nyugat	4057053	1	1	1	2	5
Pálos út	1826929	1	1	1	0	3
Pálos út	14612939	1		1	2	4
Pálos út	14295681	1	1	1	2	5
Kerékpáros útvonalak						
Kék kerékpár	4073727	1	1	1	0	3
Zöld kerékpár	5493438	1		1	2	4
Zöld kerékpár	4073729	1	1	2	0	4
Zöld kerékpár	4069945	1		1	0	2
Lovas útvonalak						
Lovasút	8447954	1	1	1	2	5
Lovasút	8947653	1	1	1	1	4

10. számú melléklet: Szálláshelyek értékelési ponttáblázata

SZÁLLÁSHELYEK ÉRTÉKELÉSE									
Kód	Település	Szálláshely elérhetősége	Fürdőszoba megléte	Konyha megléte	Kiegészítő szolgáltatás	Elérhetőségi platform	Elérhetőségi platform online foglalási lehetőség	Férőhelyek száma	ÖSSZPONTSZÁM
1.	Szentendre	2	1	1	1	1	1	0	7
2.	Szentendre	0	1	2	1	2	1	2	9
3.	Szentendre	2	2	1	0	2	1	0	7
4.	Pilisszentlászló	0	1	1	2	1		1	5
5.	Pilisszentlászló	1	2	1	1	1	1	0	6
6.	Pilisszentlászló	1	1	1	1	1	1	0	5
7.	Pilisszentkereszt	0	1	1	1	2		2	5
8.	Pilisszentkereszt	2	1	1	1	1		0	6
9.	Csobánka	2	1	1	2	2		2	8
10.	Pomáz	1	1	0	0	0		2	4
11.	Pomáz	1	1	0	0	1	nincs információ		3
12.	Dömös	nincs információ							0
13.	Esztergom	0	1	1	1	1		1	4
14.	Visegrád	0	1	2	0	1		0	4
15.	Visegrád	1	1	2	2	1		2	7
16.	Visegrád	0	2	2	1	2	1	1	7

11. számú melléklet: Sátorozóhelyek értékelési ponttáblázata

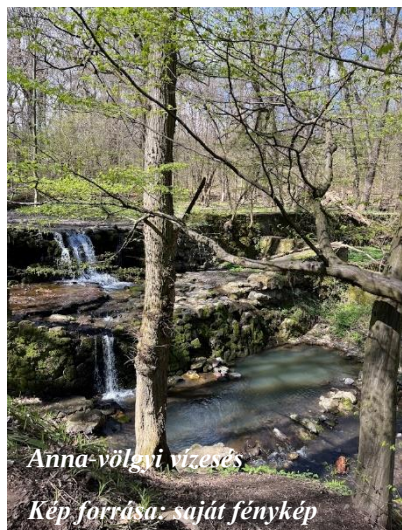
SÁTOROZÁSRA KIJELÖLT HELY ÉRTÉKELÉSE								
Kód	Település	Sátorozóhely elérhetősége	Toalett lehetőség	Sátorozóhely felszereltsége	Elérhetőségi platform	Elérhetőségi platform online foglalási lehetőség	Férőhelyek száma	ÖSSZPONTSZÁM
1.	Pilisszentlászló	2	1	2	1		2	8
2.	Pilisszentlászló	2	1	2	1		2	8

12. számú melléklet: Pihenőpontok értékelési ponttáblázata

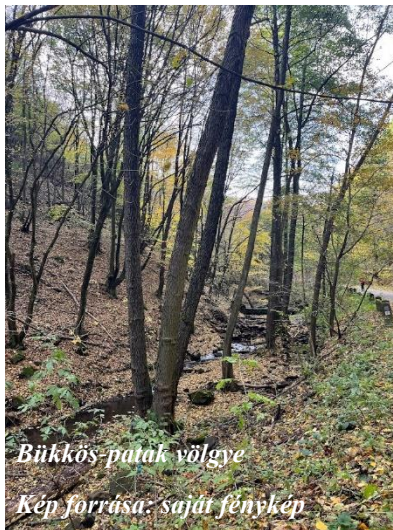
SZÁLLÁSHELYEK ÉRTÉKELÉSE									
Kód	Település	Szálláshely elérhetősége	Fürdőszoba megléte	Konyha megléte	Kiegészítő szolgáltatás	Elérhetőségi platform	Elérhetőségi platform online foglalási lehetőség	Férőhelyek száma	ÖSSZPONTSZÁM
1.	Szentendre	2	1	1	1	1	1	0	7
2.	Szentendre	0	1	2	1	2	1	2	9
3.	Szentendre	2	2	1	0	2	1	0	7
4.	Pilisszentlászló	0	1	1	2	1		1	5
5.	Pilisszentlászló	1	2	1	1	1	1	0	6
6.	Pilisszentlászló	1	1	1	1	1	1	0	5
7.	Pilisszentkereszt	0	1	1	1	2		2	5
8.	Pilisszentkereszt	2	1	1	1	1		0	6
9.	Csobánka	2	1	1	2	2		2	8
10.	Pomáz	1	1	0	0	0		2	4
11.	Pomáz	1	1	0	0	1		nincs információ	3
12.	Dömös	nincs információ							0
13.	Esztergom	0	1	1	1	1		1	4
14.	Visegrád	0	1	2	0	1		0	4
15.	Visegrád	1	1	2	2	1		2	7
16.	Visegrád	0	2	2	1	2	1	1	7

13. számú melléklet: Pilis-hegység egyediségének meghatározó elemei

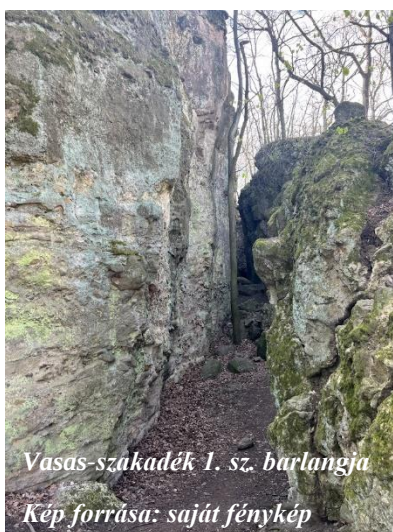
*Anna-völgyi vízesés
Kép forrása: saját fénykép*

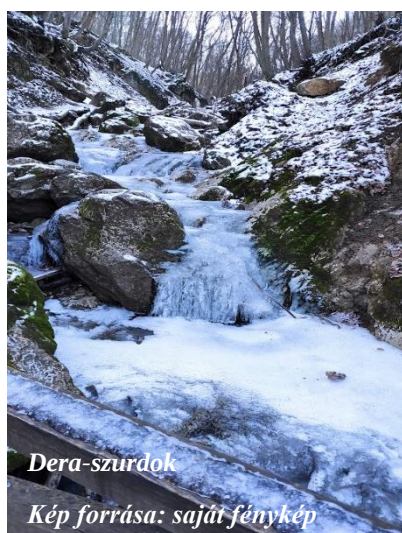
*Bükkös-patak völgye
Kép forrása: saját fénykép*

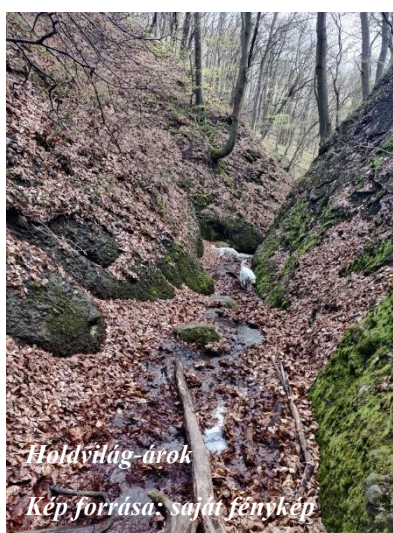
*Szabadság-forrás
Kép forrása: saját fénykép*

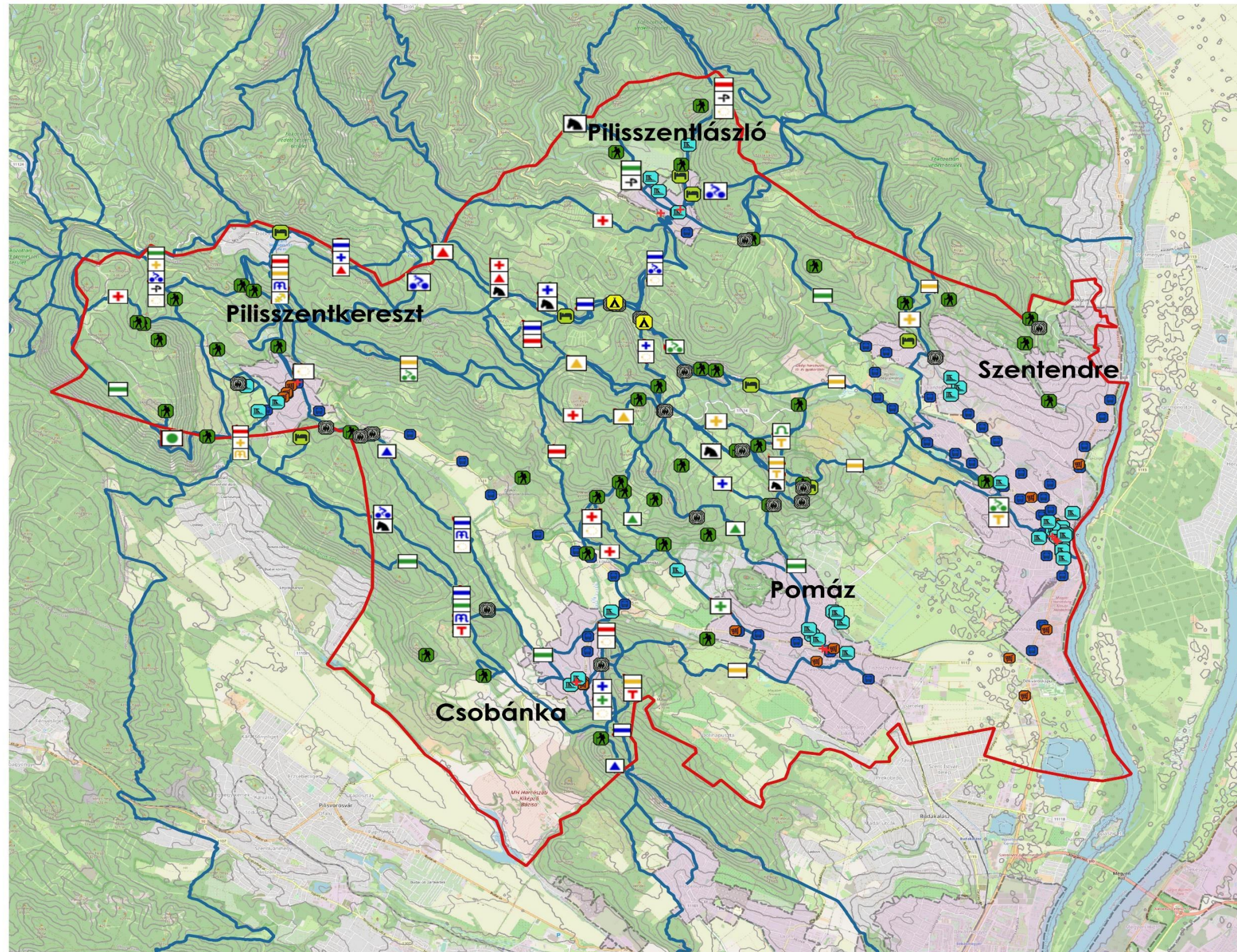
*Vasas-szakadék 1. sz. barlangja
Kép forrása: saját fénykép*

*Dera-szurdok
Kép forrása: saját fénykép*

*Holdvilág-árok
Kép forrása: saját fénykép*

MAGYAR AGRÁR- ÉS
ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Diplomaterv
Vizsgálati tervlap

Vándortábor lehetőségeinek
feltárása a Pilis-hegységben

Jelmagyarázat

- Lehatárolt terület
- Belterület határa
- 25 méteres szintvonalak
- 50 méteres szintvonalak
- Turista útvonalak
- Természeti érték
- Kulturális érték
- Szálláshely
- Pihenőhely
- Sátorozó hely
- ▲ Kilátó
- Bolt
- Buszmegálló
- + Egészségügy
- Meglévő kerékpárút
- Főút

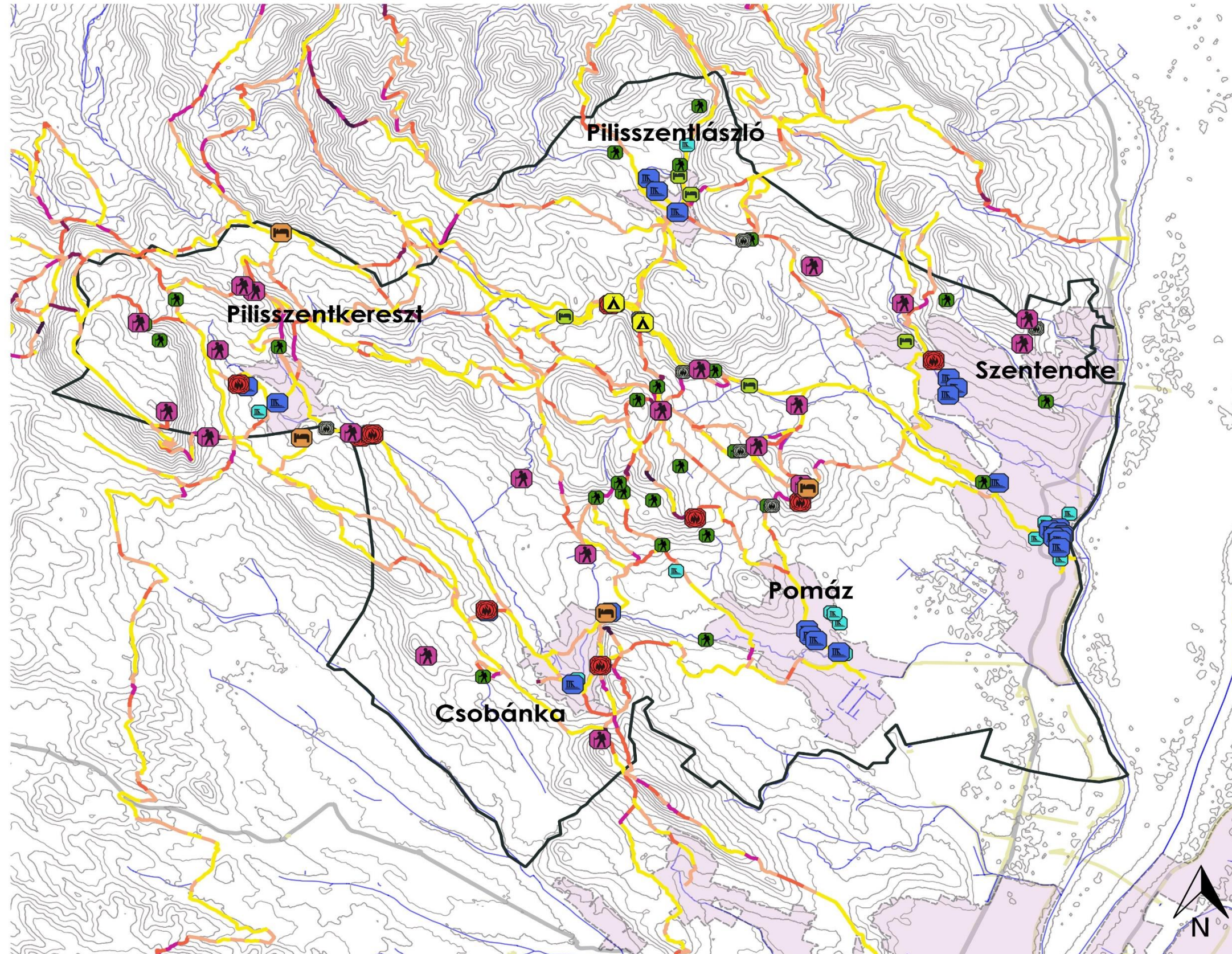

Készítette: Haás Anna Eszter

Konzulensek: Dancsokné Flóris Edina
Prohászka Viola Judit

Tájépítészeti, Településtervezési és
Díszkertészeti Intézet

MATE

MAGYAR AGRÁR- ÉS
ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Diplomaterv
Értékelési tervlap

Értékelési módszer összesítése

Vándortábor lehetőségeinek
feltárása a Pilis-hegységben

Jelmagyarázat

- Lehatárolt terület
- Belterület határa
- 25 méteres szintvonalak
- 50 méteres szintvonalak

Turista útvonalak meredekség szerint

- 0 - 5 %
- 5 - 10 %
- 10 - 15 %
- 15 - 20 %
- 20 - 25 %
- 25 - 30 %

Utak

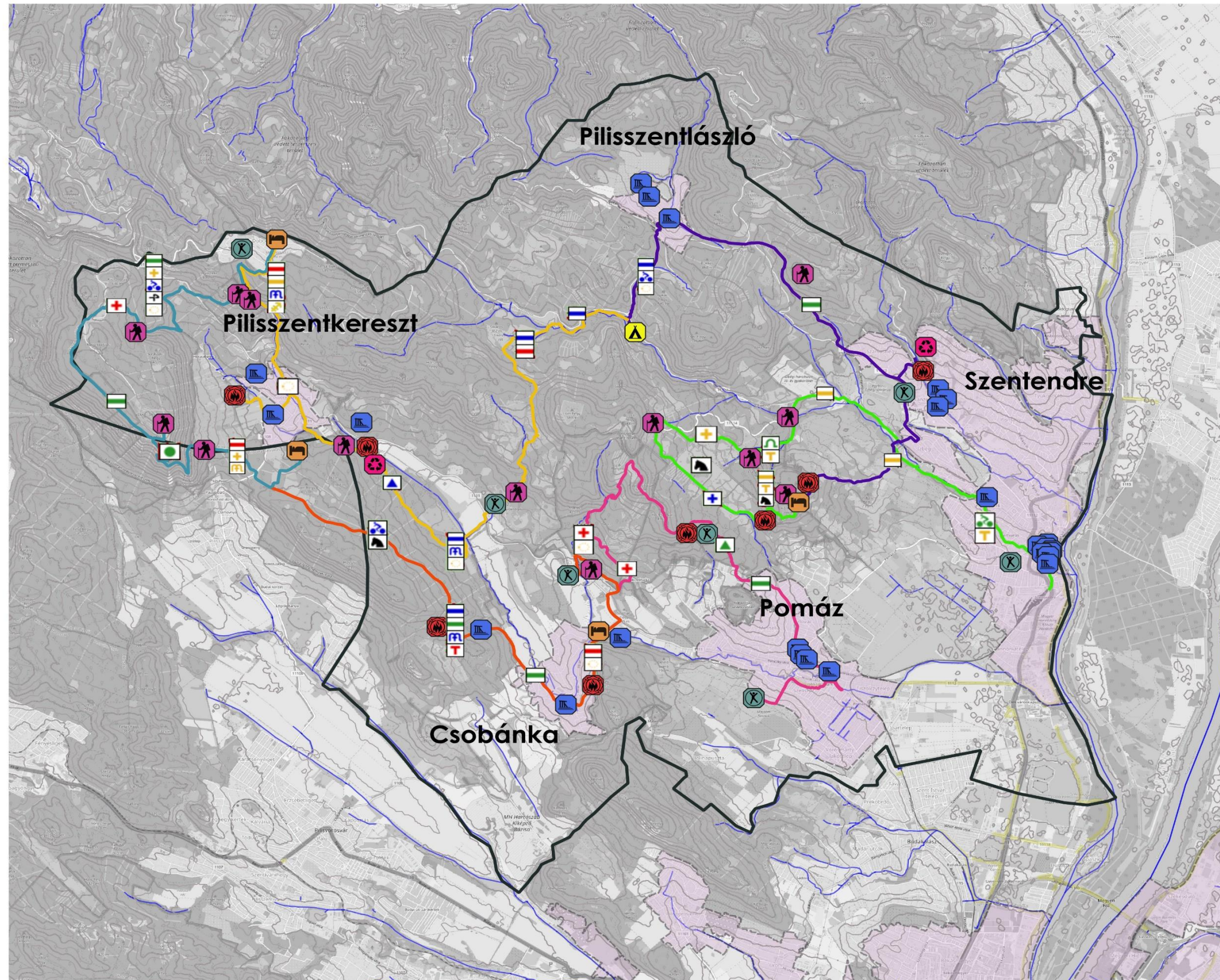
- Meglévő kerékpárút
- Főút
- Természeti érték
- Kulturális érték
- Szálláshely
- Pihenőhely
- Útvonalba bekapcsolható kulturális érték
- Útvonalba bekapcsolható természeti érték
- Útvonalba bekapcsolható szálláshely
- Útvonalba bekapcsolandó pihenőhely

Készítette: Haás Anna Eszter

Konzulensek: Dancsokné Flóris Edina
Prohászka Viola Judit

Tájépítészeti, Településtervezési és
Diszkertészeti Intézet

0 1 2 3 4 km

Jelmagyarázat

- Lehatárolt terület
- Belterület határa
- 25 méteres szintvonalak
- 50 méteres szintvonalak
- Útvonalba bekapcsolt kulturális érték
- Útvonalba bekapcsolt természeti érték
- Útvonalba bekapcsolt szálláshely
- Útvonalba bekapcsolt pihenőhely
- Fejlesztésre javasolt pihenőhely
- Kiegészítő programok

Utak

- Meglévő kerékpárút
- Főút
- Első nap útvonala
- Második nap útvonala
- Harmadik nap útvonala
- Negyedik nap útvonala
- Ötödik nap útvonala
- Hatodik nap útvonala

Készítette: Haás Anna Eszter

Konzulensek: Dancsokné Flóris Edina
Prohászka Viola Judit

Tájépítészeti, Településtervezési és
Díszkertészeti Intézet

